Inhoud

1. Historisch overzicht. ..... - 9 -
2. Bronnen van informatie ..... - 12 -
3. De Etnografische Vereniging ..... - 14 -
   3.1 Ontstaan en activiteiten van de Etnografische Vereniging ..... - 14 -
   3.2 Alle lezingen en sprekers 1956 – 2010 ..... - 18 -
   3.3 De website www.verreculturendelft.nl ..... - 34 -
4. Stichtingen als fondsenwervers ..... - 36 -
   4.1 De Stichting Kunstbezit Etnografisch Museum Delft (SKEMD) ..... - 36 -
   4.2 De Stichting Nusantara ..... - 38 -
   4.3 Schenkingen/ financiële bijdragen door de Stichting Nusantara ..... - 40 -
   4.4 Op jacht naar de schat, “Treasure Hunting” ..... - 44 -
5. Museum Nusantara ..... - 48 -
   5.1 Historie van Museum Nusantara ..... - 48 -
   5.2 De mensen van het Museum ..... - 50 -
   5.3 De winkel van Nusantara ..... - 52 -
   5.4 De Nusantara bibliotheek ..... - 54 -
   5.5 Tentoonstellingen in Museum Nusantara. ..... - 55 -
   5.6 Overzicht publicaties bij tentoonstellingen in Nusantara 1954 - 2008 ..... - 58 -

ETNOGRAFISCHE VERENIGING DELFT

Opgericht 12 december 1955

11e Lustrum maart 2011

Vereniging Verre Culturen Delft
en
Stichting Nusantara

Ten geleide

In deze bundel zijn bekende en minder bekende zaken opgenomen, ontleend aan o.a. jaar- en bestuursverslagen van Vereniging en Stichting en publicaties van Nusantara. Onjuiste, onvolledige en tegenstrijdige gegevens, alsmede het niet of gebrekkig vermelden van bronnen zijn geheel te verwijten aan de samensteller; soms waren dezelfde feiten in verschillende bronnen verschillend gedateerd (bv. Is de 1e bibliotheek collectie verkocht in 1904 of 1907 ?). Wij staan evenwel open voor uw aanvullingen, opmerkingen en verbeteringen en wensen u veel plezier met 'onze' (uw) herinneringen.

Delft, maart 2011

Samenstelling : Hans van Haeren
Onderzoek : Martijn Afman
Webmaster : Jan Swart

Drie Jubilea

Verre Culturen Delft

55 jaar (opgericht 12 december 1955 als Vereniging van Vrienden van het Delfts Etnografisch Museum)

Stichting Nusantara

50 jaar (opgericht in januari 1961 als Stichting Kunstbezit EMD, in 1982 heropgericht als Stichting Nusantara)

Museum Nusantara

100 jaar (de collectie 'Indische Verzameling' krijgt in 1911 de naam: Indonesisch Etnografisch Museum Nusantara)

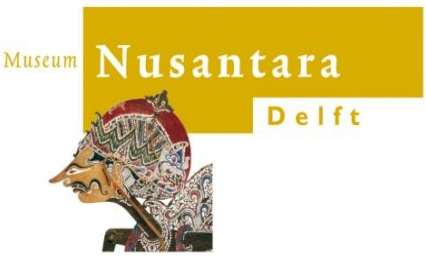

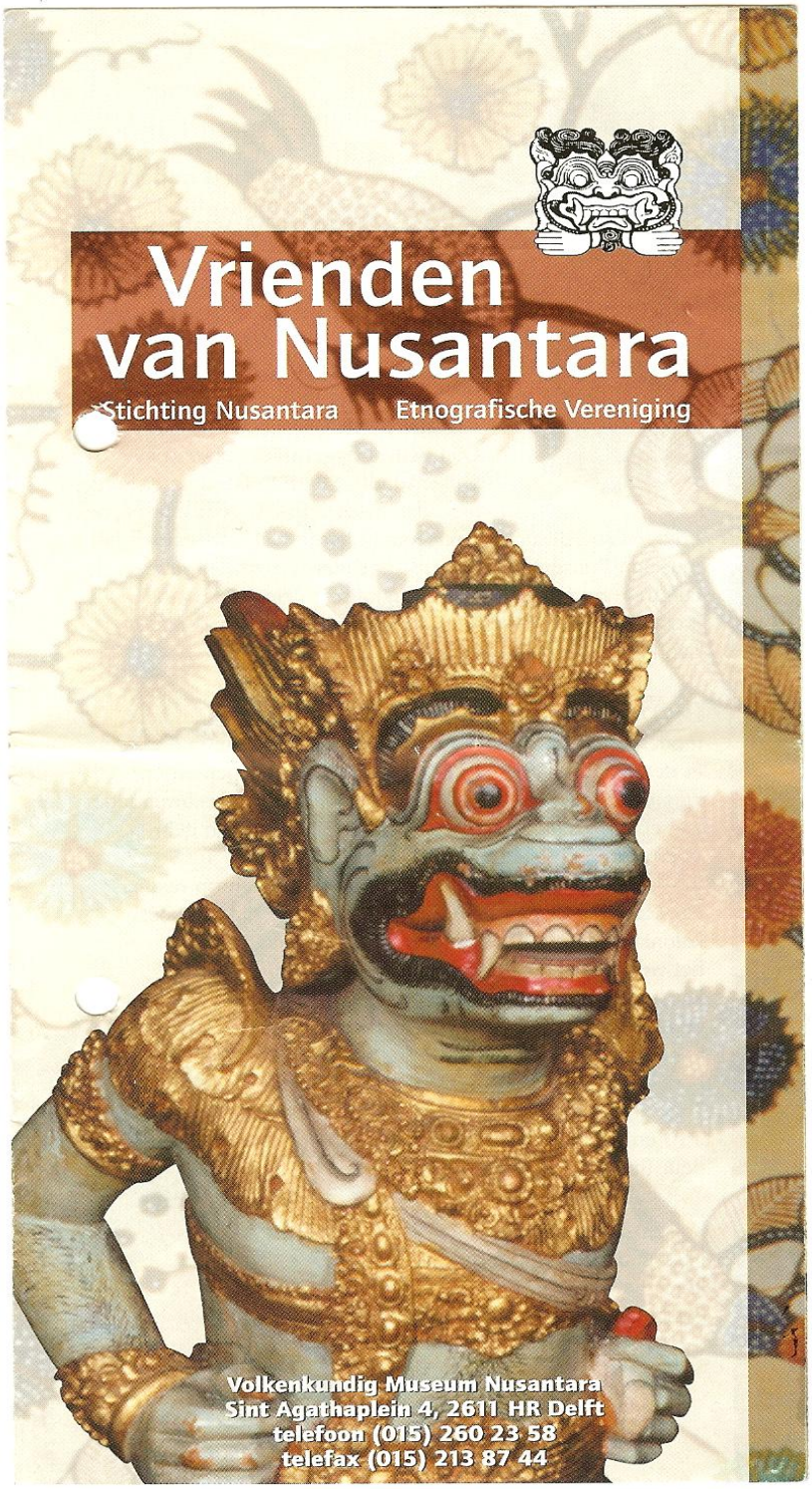
Vrienden
van Nusantara
Stichting Nusantara Etnografische Vereniging
Volkenkundig Museum Nusantara
Sint Agathaplein 4, 2611 HR Delft
telefoon (015) 260 23 58
telefax (015) 213 87 44

Bij onze 55e verjaardag

Nusantara viert zijn honderdste verjaardag en wij zijn 55 jaar jong geworden, een leeftijd waarop je nieuwsgierig wordt naar je eigen verleden. Verschillende bestuursleden doken in de archieven en het resultaat is deze lustrumbundel over de historie van onze vereniging, van onze dochter de Stichting Nusantara en van museum Nusantara. Wat blijkt: vanaf het eerste verenigingsjaar gingen de lezingen over alle interessante verre culturen, en bij de introductie van ons logo in 1982 wordt de keuze van dit logo beschreven "als een symbool van wat de vereniging voorstaat: het Nederlandse publiek te laten kennis maken met vreemde culturen".

En zoals ooit het museum en de donateurstichting van naam veranderden gaan wij nu ook verder onder een meer eigentijdse naam, passend bij het logo: Verre Culturen Delft! Vol energie kijken we naar de toekomst. En in lijn met het motto bij ons logo begonnen we in 2008 onze samenwerking met Studium Generale van de TU Delft, startten we in 2009 met de Verre Reizigerskring met de leden van sociëteit Het Meisjeshuis, begonnen we in 2010 de maandelijkse Kunstnijverheidskring in de theeschenkerij van Nusantara en begonnen we daar ook met een maaltijd voorafgaand aan onze jaarlijkse ledenvergadering. Dit jaar gaan we beginnen met een filmkring in Nusantara. Voor komend jaar denken we na over workshops in het museum en een excursie met de leden naar een bijzonder interessant museum.

Erik Mischgofsky
Voorzitter Verre Culturen Delft

50 jaar Donateurschap

Heugelijke tijden keren weer terug: de heropening van Museum Nusantara met een nieuwe inrichting. Hier is de mooiste plek voor een fraaie collectie etnografica waaraan de Stichting Nusantara en met name zijn donateurs over een periode van vijftig jaar veel hebben bijgedragen. Ons doel is een degelijk beheer van het opgebouwde fonds, waarbij aanvragen tot bijdragen in aankopen door het Museum zorgvuldig worden gewogen; de Stichting Nusantara zal zich daar ook in de toekomst voor blijven inzetten. Wij hopen dat onze steun bijdraagt aan een brede belangstelling van velen voor het mooie Museum Nusantara.
Onze felicitaties gaan ook uit naar de Etnografische Vereniging Delft, die in de afgelopen 55 jaar de culturele blik naar buiten heeft gericht en waarmee een uitstekende band wordt onderhouden.

Ajo Duymaer van Twist
Voorzitter Stichting Nusantara

Inhoud

1. Historisch overzicht ..... - 9 -
2. Bronnen van informatie ..... - 12 -
3. De Etnografische Vereniging ..... - 14 -
   3.1 Ontstaan en activiteiten van de Etnografische Vereniging ..... - 14 -
   3.2 Alle lezingen en sprekers 1956 – 2010 ..... - 18 -
   3.3 De website www.verreculturendelft.nl ..... - 34 -
4. Stichtingen als fondsenwervers ..... - 36 -
   4.1 De Stichting Kunstbezit Etnografisch Museum Delft (SKEMD) ..... - 36 -
   4.2 De Stichting Nusantara ..... - 38 -
   4.3 Schenkingen/ financiële bijdragen door de Stichting Nusantara ..... - 40 -
   4.4 Op jacht naar de schat, “Treasure Hunting” ..... - 44 -
5. Museum Nusantara ..... - 48 -
   5.1 Historie van Museum Nusantara ..... - 48 -
   5.2 De mensen van het Museum ..... - 50 -
   5.3 De winkel van Nusantara ..... - 52 -
   5.4 De Nusantara bibliotheek ..... - 54 -
   5.5 Tentoonstellingen in Museum Nusantara. ..... - 55 -
   5.6 Overzicht publicaties bij tentoonstellingen in Nusantara 1954 - 2008 ..... - 58 -

1. Historisch overzicht.

1842 De Koninklijke Academie die burgerlijke ingenieurs en Indische ambtenaren opleidt wordt in Delft opgericht.

1864 De naam van de Academie wordt veranderd in Polytechnische School en de opleiding van Indische ambtenaren verhuist naar Leiden.

1864 Oprichting door de gemeente Delft van een "*Inrigting van onderwijs in de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië"*, kortweg de **"Indische Instelling".** Hier worden toekomstige bestuursambtenaren voor Nederlands Indië opgeleid.

1901 Opheffing Indische Instelling. Er is een bibliotheek en een etnografische verzameling van zo'n 5000 objecten die grotendeels bestaat uit schenkingen door oud-leerlingen.

1904 De bibliotheek van de Indische Instelling wordt verkocht.

1911 Opening van het museum "Het Prinsenhof". Ook een klein deel van de verzameling uit de Indische Instelling wordt hier getoond.

1951 De gemeenteraad verwerpt het zoveelste voorstel tot verkoop van de etnografische objecten.

1953 De etnografische verzameling blijft definitief in Delft en begin van de restauratie.

1954 Op de zolders van het Meisjeshuis wordt een expositie ingericht met objecten uit de verzameling van de Indische Instelling.

1955 12 december: oprichting van onze Vereniging onder de naam "*Vereniging van Vrienden van het Delfts Etnografisch Museum"*. Doel van de Vereniging is het wekken van belangstelling voor de volkenkundige wetenschap en het uitbreiden van de collectie van het etnografisch museum.

1956 27 januari: Op de 1e bijeenkomst van de Vereniging vindt een uitvoering plaats van Indonesische dansen in de kapittelzaal van het Prinsenhof.
14 april: Opening van het Etnografisch Museum, gevestigd in twee zolderruimten van het Meisjeshuis met een expositie over Indonesië en Nieuw-Guinea.

1961 20 januari: Oprichting van "*Stichting Kunstbezit Etnografisch Museum Delft".*

1962 De naam van de Vereniging van Vrienden van het Delfts Etnografisch Museum wordt nu……".*Etnografische Vereniging Delft".*
27 april: De Etnografische Vereniging Delft verkrijgt Koninklijke Goedkeuring.

1964 Het Etnografisch Museum verhuist van de zolders van het Meisjeshuis naar het Agathaplein. Opening met de tentoonstelling "Indonesische kunst uit eigen bezit".

1968 Aanschaf Gamelan "KJAI PARIDJATA".

1971 1 augustus: De "verordening vermakelijkheidsbelasting" wordt ingetrokken zodat niet meer voor iedere activiteit ontheffing behoeft te worden aangevraagd.

1977 10 juni: heropening van het museum na een jaar verbouwen. Het krijgt daarbij een nieuwe naam: *"Indonesisch Ethnografisch Museum"* wordt *"Volkenkundig Museum Nusantara"* - museum voor het Indonesische kultuurgebied".

1982 In samenwerking met het Genootschap Nederland-Indonesië wordt op 1 februari opgericht de *"Stichting Nusantara*" die als doel heeft het Museum Nusantara financieel bij te staan. De "Stichting Kunstbezit Etnografisch Museum Delft", opgericht 20 januari 1961, was in 1979 opgeheven.

1983 De eerste uitgave verschijnt van het "Nusantara Bulletin", een gezamenlijke uitgave van de Vereniging, Museum Nusantara, Stichting Nusantara en het Genootschap Nederland – Indonesië.

1985 11 november: De statutair aangegane tijdsduur, 29 jaar en 11 maanden, van onze Vereniging is verstreken zodat de Vereniging juridisch gezien is ontbonden. (De Minister van Justitie doet daar in 1986 wat aan met terugwerkende kracht.)

1986 30 oktober en 18 november: Op de ledenvergadering worden de nieuwe statuten goedgekeurd.

1987 27 februari: afscheid Rita Wassing, conservatrice museum Nusantara.
21 mei: De nieuwe statuten treden in werking. De Vereniging wordt aangegaan voor onbepaalde tijdsduur.

1989 Nusantara: symposium "125 jaar verzamelen". Het verzamelen begon in 1864 bij de Indische Instelling met het vergaren van studiemateriaal.

1992 Het Bulletin houdt op te bestaan wegens de te hoge kosten ervan.

1993 Het Genootschap Nederland – Indonesië is blut. Het blad Orion was al eerder opgedoekt wegens geldgebrek.

1993 Aankoop Toraja sarcofaag

1998 Wayang symposium en Wayangnacht

2000 Heropening van Museum Nusantara

2006 Tentoonstellingen Krissen en Beelden van Bali

2011 Heropening Museum Nusantara met expositie "Tussen Hemel en Aarde".

De Indische Instelling te Delft

Méér dan
een opleiding
tot
bestuursambtenaar

125 jaar
verzamelen

Volkenkundig
Museum Nusantara
Delft 1989

2. Bronnen van informatie

Het lijstje met data van voorgaand hoofdstuk 1. laat zien dat er vóór de opening van Nusantara in het Meisjeshuis en de start van De Etnografische Vereniging in 1955/56 al een lange voorgeschiedenis bestond. Daarover is in 1989 door het 'Volkenkundig Museum Nusantara' een mooie publicatie uitgegeven: "*De Indische Instelling te Delft* (méér dan een opleiding tot bestuursambtenaar) – 125 jaar verzamelen" van de hand van Jos van Leur.

In de gemeentelijke uitgave *Delf (Cultuurhistorisch bulletin)* van oktober 2004 schetst Jos van Leur (erelid en lange tijd voorzitter geweest van de Etnografische Vereniging én bestuurslid Stichting Nusantara) een helder beeld van het ontstaan en de activiteiten van de Etnografische Vereniging. Eveneens in *Delf*, oktober 2004 zijn een tweetal boeiende artikelen opgenomen van de voormalige conservatoren Rita Wassing-Visser en Pim Westerkamp, die de naamswijzigingen en het beleid van het museum bij de herinrichting van respectievelijk 1977 en 2000 toelichten.

Interessant, maar moeilijker te verkrijgen en voor deze bundel te specialistisch, zijn de publicaties *"Kultuurpatronen"*, een uitgave van het Delfts Etnografisch Museum. Deze degelijke (wetenschappelijke) cahiers, onder redactie van drs. J. de Hoog verschenen in de periode 1959 – 1969 met een frequentie van 1 à 2 keer per jaar.

Naast gegevens uit een aantal jaar- en bestuursverslagen van zowel de Vereniging als de Stichting (waarin ook niet altijd gerealiseerde voornemens en ideeën te lezen zijn) was het bestaan en de inhoud van het *Nusantara Bulletin* een ontdekking en bron van wetenswaardigheden. Het *Nusantara Bulletin* ('waarin opgenomen de mededelingen van het Volkenkundig Museum Nusantara, De Etnografische Vereniging en de Stichting Nusantara) verscheen vanaf 1982 tot herfst 1999 een aantal malen per jaar. Het blad dat door een vaste ploeg vrijwilligers (ook letterlijk) in elkaar werd gezet had enerzijds het karakter van een mededelingen blad met algemeen nieuws en tentoonstellingsagenda en regelmatig een recept van Hilly Djohani. Maar het kende ook artikelen over nieuwe aanwinsten van de hand aan de curatoren zoals de aankoop van de **Tongkonan** – het Adathuis van de Toraja (Nus. Bull. febr. '91), die nu weer fraai is tentoongesteld. Ook een schenking van o.a. 2 betelnotenscharen met zilveren handvaten afkomstig uit Madura (Nus. Bull. okt. '94), het legaat de Graaf (omvangrijke collectie Noord- en West- Sumatraanse sieraden en voorwerpen) [Nus.Bull. mei '96] alsmede bijvoorbeeld de werkzaamheden in het 'Schoonmaakstraatje' kwamen aan de orde.

Voor het overzicht van alle lezingen van de Vereniging in hoofdstuk 3.2 konden de convocaties uit het archief worden geraadpleegd. Vanaf 2005 zijn die convocaties ook nog op de website van de Vereniging: www.verreculturendelft.nl terug te vinden.

Het overzicht van alle tentoonstellingen van Nusantara in hoofdstuk 5.5 en het overzicht van de daarbij verschenen catalogi werd verkregen via de afdeling Registratie en Documentatie van Erfgoed Delft.

STELT U BELANG IN VOLKENKUNDE?

Wordt dan lid van:

De Vereniging van Vrienden van het Delfts Etnografisch Museum

Leden hebben gratis toegang tot de lezingen en exposities van de Vereniging en van het Etnografisch Museum.

PROGRAMMA 1957

Dr. Paul Julien: De Negers van Centraal-Afrika
Dr. van Wengen: Land en volk van Suriname
Dr. Wagner: De primitieve kunst en zijn geestelijke achtergrond
Dr. Gerbrands: Het masker en de dans in Afrika
Chinees schimmenspel en wajang poerwa vertoning
Spaanse volksdansen

INLICHTINGEN, alsmede opgave van lidmaatschap bij:

K. VAN DER HORST jr. (voorz.): OUDE LANGENDIJK 39, tel. 22204
J. DE VRIES: BURGWAL 43
J. DE HOOG (conservator v/h museum): OUDE DELFT 175c, tel. 25366

3. De Etnografische Vereniging

3.1 Ontstaan en activiteiten van de Etnografische Vereniging

Volgens een bericht in de Delftsche Courant van 7/12/1954 vond een aantal leden van de gemeenteraad het beheer van de collectie erg kostbaar en vroegen zij zich af of dat werkelijk zo'n waardevol bezit was. Het antwoord van Burgermeester en Wethouders luidde dat de raad daar eerder (1953) wel van overtuigd was.

VERENIGING VAN VRIENDEN VAN HET DELFTS ETNOGRAFISCH MUSEUM

UITNODIGING

tot het bijwonen van de oprichtingsvergadering van bovengenoemde vereniging in de Wintertuin van Restaurant „Het Prinsenhof", Oude Langendijk 13, op Maandag 12 December a.s. des namiddags 8.30 uur.

Het voorlopig bestuur.

Deze uitnodiging geldt als bewijs van toegang voor geadresseerde en ten hoogste twee introducés.

In reactie daarop gaf het comité ***'Kring van vrienden van het Etnografisch Museum Delft in oprichting'*** bij monde van de heren K. van der Horst jr., drs J. de Hoog en mr. R van Duinen op 1 oktober 1955 een manifest uit, dat naar de gemeenteraad, culturele instanties en scholen werd verstuurd. Na ontvangst van de nodige positieve reacties vond op 12 december 1955 de oprichtingsvergadering plaats van de ***'Vereniging van Vrienden van het Delftsch Etnografisch Museum***. Het eerste bestuur bestond uit:

K. van der Horst jr.	voorzitter
Mr. R. van Duinen	secretaris
F. Uytdehaage	penningmeester
Prof. Dr. F.J. Faber	commissaris
Drs. J. de Hoog	conservator

Tijdens de oprichtingsvergadering werden 32 mensen lid en werd dr. Paul Julien ('vriend van de verzameling') direct tot erelid benoemd. De statuten worden pas op 27 april 1962 koninklijk goedgekeurd met de woorden " Wij Juliana bij de gratie Gods ……."

De eerste verenigingsavond vond plaats op 27 januari 1956 in de kapittelzaal van het Prinsenhof met optredens van Javaanse en Balinese dansen. Vanaf 1957 tot heden vindt dan een onafgebroken reeks van lezingen, muziekuitvoeringen en filmavonden plaats, waarvan in de volgende paragraaf een overzicht volgt. Daarmee werd wel het eerste deel van de doelstelling *(' Het wekken van belangstelling voor de volkenkundige wetenschap en het uitbreiden van de collectie van het Etnografisch Museum')* van de Vereniging bereikt, maar voor het tweede deel werd in 1961 een aparte stichting opgericht.

bulletin van de etnografische vereniging delft

redaktieadres: agathaplein 4, delft. tel. 015-133111, tst. 2351/2350
1982 no. 1

Op 18 maart 1904 zette W.O.J. Nieuwenkamp voor het eerst voet aan wal op Bali. Om zich snel te kunnen verplaatsen bracht hij een echte Nederlandse fiets mee. De fietsende Nieuwenkamp maakte op de bewoners van Bali zo'n grote indruk dat er een afbeelding van werd gemaakt op de tempel Medoewekarang te Koeboetambahan aan de noordkust. Tijdens de aardbeving van 1917 werd een deel van het reliëf beschadigd. De restauratie hiervan leverde een andere Nieuwenkamp op, terwijl zijn degelijke fietswielen waren veranderd in lotusbloemen.

In 1930 tekende de bekende schrijver/kunstenaar Miguel Covarrubias zijn interpretatie op in zijn voortreffelijke boek over Bali. Uiteindelijk siert dan deze uitvoering de kop van het nieuwe bulletin als een symbool van wat de vereniging voorstaat: het Nederlandse publiek te laten kennismaken met vreemde culturen. Nieuwenkamp immers verrichte op dit gebied pionierswerk door middel van zijn fraai geïllustreerde boeken en publicaties.

De bedoeling van het bulletin is de leden van de vereniging regelmatig wat uitvoeriger op de hoogte te houden van de aktiviteiten van de vereniging en het volkenkundig museum "Nusantara". Een enkele keer(zoals dit nummer) verschijnt het bulletin in plaats van de normale convocatie.

Zie bijlage : De oorsprong van ons logo

Per 1 oktober 1965 bedroeg het aantal leden 178, waarvan 115 jeugdleden ! Vanwege het bestaan van de gemeentelijke “Verordening Vermakelijkheidsbelasting” moest voor iedere activiteit van de Vereniging ontheffing worden aangevraagd; gelukkig werden de ontheffingen wel altijd verleend ‘vanwege het wetenschappelijk karakter van de bijeenkomsten’ of doordat deze in besloten kring plaats vonden. Overigens is die verordening wel in 1971 ingetrokken.

Bij het eerste nummer van het latere Nusantara Bulletin dat in 1982 kennelijk startte als Bulletin van de Etnografische Vereniging werd de achtergrond van het logo van de Vereniging toegelicht (zie linker bladzijde) . Een uitgebreider onderzoek naar het ontstaan van dit logo en de rol daarin van de kunstschilder Nieuwenkamp staat in de bijlage.

Tot ongeveer 1985 ontving de Vereniging een jaarlijkse subsidie van de gemeente, aanvankelijk fl. 200,= later oplopend tot fl. 800,=. In 1985 werd de subsidie wegens bezuinigen bij de gemeente beëindigd. De belastingdienst stuurde nog een aanslag loonbelasting over de jaren 1980 -1983 betreffende de honoraria van de sprekers (ook in 2010 werden door die instantie weer vragen gesteld). Het bezwaarschrift had als resultaat dat de aanslag verviel.

Het onderwerp van de door de Vereniging georganiseerde lezingen was vanaf het begin opmerkelijk genoeg niet Indonesië . Afrika, muziek uit allerlei landen, Indianen van Noord en Zuid-Amerika waren lange tijd de meest voorkomende onderwerp van de lezingen. Een breed scala van niet alleen volkenkundige voordrachten zou volgen (zie § 3.2).

In het jaarverslag over 1986-1987 wordt het bezoek aan de lezingen wisselend genoemd maar in het algemeen bevredigend. Het aantal leden per 1 oktober 1987 bedroeg 434.
Op 21 mei 1987 werd de verlenging van de duur van de Vereniging voor onbepaalde tijd bij notariële akte vastgelegd; de statuten voorzagen oorspronkelijk in een beperkte duur.

Bij het 35-jarig bestaan van de Vereniging op 10 mei 1991 telt de vereniging 400 leden. In zijn toespraak noemt de toenmalige voorzitter Jos van Leur ook de ledenvrijwilligers die rond Museum Nusantara werk verrichten met zaken als digitalisering, hulp bij restauratie, rondleidingen en werken in de bibliotheek. Er bestond er een vrijwilligerscorps van wel 30 personen, die in 4 categorieën waren ingedeeld:

- Rondleiders
- Administratieve hulpen
- Groep verzenden
- Catering groep

Ook werd er toen gesproken over de waardering van en de rechtspositie en verzekering van de vrijwilligers.

Lezingen en sprekers

Vanaf het begin van de Vereniging zijn er jaarlijks gemiddeld acht lezingen, optredens filmavonden of dans/muziek voorstellingen geweest. Over de afgelopen 55 jaar wel 450 Alleen al afgaande op de titels van de voordrachten etc. zijn er vele interessante lijstjes te maken, bijvoorbeeld hoe vaak zijn bepaalde landen (of continenten als Afrika of Zuid-Amerika) onderwerp van een voordracht etc. geweest . Ook verschuivingen in onderwerp in de tijd valt te ontdekken; aanvankelijk weinig lezingen over Azië/ Indonesië, maar veel over Afrika (een mogelijke verklaring is het feit dat ons eerste erelid dr. Paul Juliën een enthousiast Afrikavorser was, een bekend boek van zijn hand is: '*Kampvuren langs de evenaar*' .
Een indeling in onderwerp van alle 450 lezingen levert het volgende taartdiagram op: (bedenk daarbij wel dat de indeling in een bepaalde categorie enigszins arbitrair is; valt de lezing X nu in de categorie cultuur of misschien in volkenkunde, valt de lezing Y nu onder reizen of landen ? (Daarom staan verwante categorieën naast elkaar.)

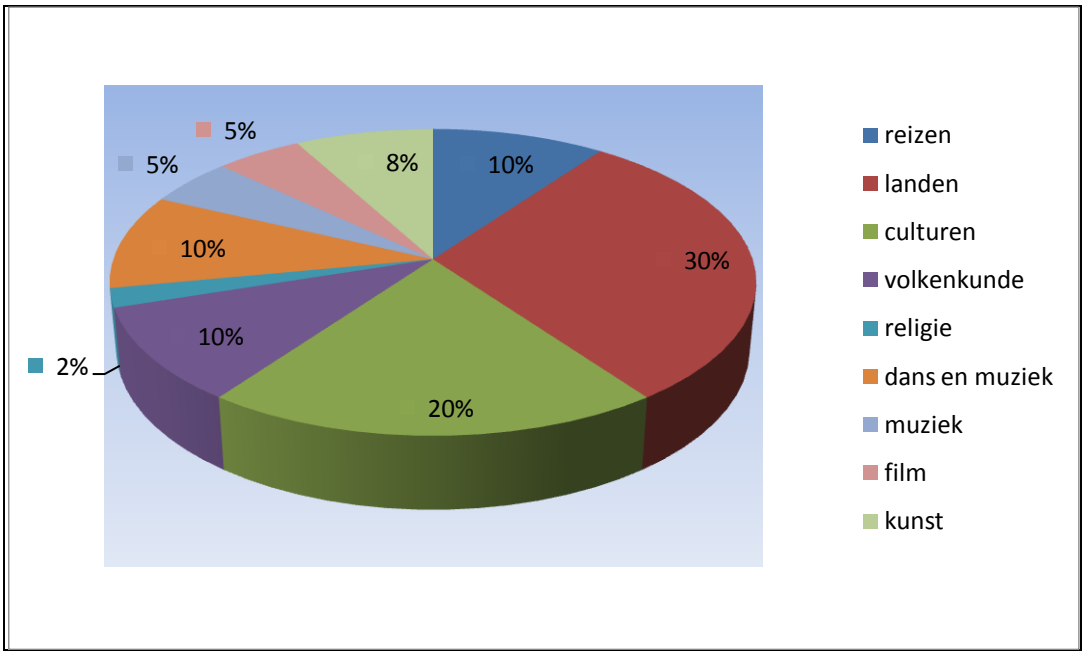

Kijken we naar de sprekers dan valt op dat een aantal sprekers veelgevraagd was en keer op keer hun (of een ander) verhaal mochten houden. Als we alleen de sprekers noteren die meer dan 3 x hebben opgetreden dan komen we tot het volgende rijtje met per persoon het onderwerp dat het meeste voorkwam :

G. van Wengen	muziek
Paul Juliën	volkenkunde
J. Rijsterborgh	landen/ reizen
R. Wassing – Visser	Indonesische cultuur
J. van Leur	Indonesië, reizen, landen
M. Ruijters	reizen/ landen
P. Westerkamp	Indonesische cultuur, museumzaken

3.2 Alle lezingen en sprekers 1956 – 2010

Gehouden voordrachten :	**optreden / spreker:**
1956	
Soendanese, Javaanse en Balische dansen……..	*Nuzhadi,Sutaarya,Pakun, Usman*
1957	
De primitieve kunst en zijn geestelijke achtergrond…	*F.A. Wag*ner
Suriname-avond met Surinaams orkest Guyana……	*van Wengen, H.H.Frese*
Onder Oost Afrikaanse Steppenvolken……..	*Paul Julien*
Masker en dans in Afrika……	A.A. Gerbrands
Afrikaanse muziek……	G. v*an Wengen*
Betekenis der Spirituals van de Amerikaanse negers...	*Grace Walker*
Negermuziek in Amerika……..	met "*Guyana*"
Muziek in India……	G. v*an Wengen*
1958	
Javaanse muziek- en dansvoorstelling…….	G. v*an Wengen*
Kunst van Nieuw Guinea…….	*Kooiman*
Aku-Aku, geheimen van het Paaseiland……..	*H.H. Frese*
Spanje, land en volk…….	*H.L.M. van Rooijen*
India……	*L. Constandse*
Religie en Kunst…….	*F.A. Wag*ner
Hindu dansen…….	*Mohini Devi en Indra Kamadjojo*
Een exploratietocht door Centraal Afrika……..	*K.J. Junius-Ingerman*
1959	
Het rendiervolk uit het Hoge Noorden……	*J. van Dijck*
De muziek van Nieuw-Guinea……	*van Wengen*
Winterfolklore in Japan…….	*C. Ouwehand*
Onder de wilden van het Bauchi Plateau…….	*Paul F.J.M. Julien*
Muziek en Dans van Hawaii……	*Kalei-O-Kuaihelani*
De mannen van Koning Mwambutsa……	*A.A. Trouwborst*
1960	
Negerliederen in Amerika…….	*G. van Wengen*
De kunst van een Eilandenrijk…….	*F.A. Wagner*
De Islam en de bedevaart naar Mekka en Medina……	*F. van der Meulen*
De functie van het masker bij vreemde Volken……	*M.C. Baartmans*
Achtergronden van West-Afrikaanse Negerkunst……	*F. van Trigt*
Dansvoorstelling Indiase dansstijlen……..	*Mohini Devi*

1961

Marokko……	*Joh. J. Hanrath*
Indrukken van een verblijf in Afghanistan……	*J. Sibinga Mulder*
Verloren culturen in Amerika……...	*H. Riemens*
Land en volk van Tibet……..	*W.Z. Mulder*
India, grens van Oost en West…….	*F.B. Carbasius Weber*
De conceptie van het Boeddhistische Nirwana……	*R. van Brakell Buijs*

1962

Demonstratie Japanse theeceremonie…….	*Shizuke Ouwehand-Kusunoki*
Joodse symboliek……..	*D. van Arend*
Enige aspecten van de Chinese kunst…….	*Gan Tjiang Tek*
Een expeditie van 20 kilo; Noordwest-Amazonas……...	*P. van Emst*
Op het spoor der Indianen……...	*H. Kievid*
De Arowak-indianen in Suriname…….	*H.C. van Renselaer*

1963

Optreden Caribische Orkest “Guyana”
Films over Canadese Indianen en Eskimo’s

De Maya’s van Guatemala……..	*Carbasius Weber*
De Javaanse bevolkingsgroep in Suriname……	*G.D. van Wengen*
De menselijke figuren in de Chinese beeldende kunsten	*Gan Tjiang-Tek*
Afrika……	*Bouritius*

1964

Israëlische volksdansen……..	dansgroep “Sjalom”
Onder de Kung-Bosjesmannen van Zuid-Angola…….	*Paul Julien*
De kunst van Bali…….	*J.J. Duyverman*
Mexico, land van veroverende schoonheid……	*Steffa Wine*

1965

Fossiele aapmensen en mensen in Equatoriaal Afrika….	*H.R. van Heekeren*
Islam, zijn invloed op het dagelijkse leven der gelovigen..	*G.A. Bashir*
Volkspoëzie uit Indonesië, miskende Moderniteit……..	*W.A. Braasem*
Kunst- en cultuurgeschiedenis van Peru……	*Hans P. Feriz*
Filmavond: Nigeria; Akkra; Buddhisme in India; Hinduisme en Indische tempels	
Tellem, ontdekking van een oude cultuur in Mali……..	*R.S. Wassing*
“Reuzen in de zon”, de Haussa’s in Nigeria……	*Jan C. Dassen*
Bilad-al-Sudan, het land van de Zwarten……	*F.B. Carbasius Weber*
Dans en zang uit Griekenland en Joegoslavië……..	*Terpsichore en Sonja Bernd’t*

1966

dia's over Bali van P. Spies…….	*R. Bonnet*
Het keizerrijk Ethiopië……...	*H.W.N. de Jong*
Bij Berbers en Arabieren……..	*C. Huisman*
Films over Suriname en de Antillen van P. Creutzberg….	*G. van Wengen*
De Nederlandse Vrijwillige Hulpverlening……	*H.H. Frese, R.L. de Coole*
Kunst en Kunstenaar bij de Asmat Papoea's……..	*A.A. Gerbrands*
Godsdienst op Hateruma, Japan……	*C. Ouwehand*
Assimilatie contra Pan-Indianisme, Noord-Amerika……..	*T.J.C. Brasser*

1967

Muzikaal reisverslag van een tocht door India…….	*F. baron van Lamsweerde*
Verkenning van Latijs-Amerika……..	*Th.J.J. Leyenaar*
Processen van cultuurverandering op Oost-Groenland….	*G.W. Nooter*
Achtergronden van actuele ontwikkelingen in China……	*E. Zürcher*
Kanttekeningen bij de ontwikkeling in Noord-Afrika……..	*D.G. Jongmans*
Merantau, het cultuurideaal van de Baweanners……...	*J. Vredenbregt*
Sociale organisatie en religie van de Batak-Toba……...	*P.B. Renes*
Geheime genootschappen in West- en Centraal-Afrika…	*Paul F.J.A. Julien*

1968

Nederlandse hulpverlening in Afrika en Zuid-Amerika….	*J.J. Liethoff*
West- en Oost-Pakistan als tegenstellingen……	*R.L. Mellema*
Oorlog en Religie in de Baliemvallei…….	*J.H. Broekhuysen*
Films:……. Lappen; Perzische Nomaden; Ladakh; aboriginals en de regering; bosnegerjeugd.	
Demonstratie van Koreaanse dansen……..	*Won-Kyung Cho*
Wonderlijk Tibet ……	*L. Eversdijk-Smulders*
Aan Zuidzeestranden……..	*S. Kooijman*
Cultuurverandering in Tinidetquilaq, Oost-Groenland…..	*G.W. Nooter*

1969

Problemen rondom Nigeria……	*M. Wabban Hilal*
De mens en zijn kultuur in Midden- en West-Java……	*E.L. Heins*
Via Moskou en Siberië naar Japan……...	*J. Rijsterborgh*
Filmavond: "Maori village" en de Baliemvallei op Nieuw-Guinea	
India…….	*J.H. Jager Gerlings*
De mysteries van het Paaseiland……..	*H.D. Baars*
Kulturen en muziek van West-Uganda…….	*P. van Thiel*
Leven, ziekte en dood in Afrika……..	*J. Zuring*

1970

Boeddha in de kunst…….	*G.M.D. Ondei*
Muziek, zang en dans uit Thailand……	*Ensemble Anunard*
Gamelanbespeling met dans……..	*E.L. Heins c.s.*

Filmavond: de grensrivier de Marowijne; Indianenstammen in het Amazone-gebied
Caraïbische muziek door “Guyana” en lezing “Toda’s van Voor-Indië” door *Paul Julien*
Latijns-Amerika, evolutie of revolutie……. *L.V. Vladar*
Langs de Nijl naar Abou Simbel……. *J.C.H. de Greeve*

1971

Indonesië……..*J. Rijsterborgh*
Borobudur…….*A.J. Bernet Kempers*
Pirapirana, over de Makuna-indianen…… *Niels Halbertsma*
Film: ……..Apartheid; Ndebeles; Bosjesmannen;
evolutie van de mens in Afrika; Aboriginalsdans.
Voorstelling: Wajang Kulit, gamelan…….. *R.M. Ronosuripto c.s.*
Langs de dakrand van de wereld, Nepal…… *J.A. Noordijk*
Het Indiase kastensysteem op dorpsniveau……. *J.H.B. den Ouden*

1972

Dans Indonesië:……. *Anak Agung Aju Suryawati*
Djelantik, Ida Bagus Ngurah Winata Manuaba
De oude beschaving van het hoogland van Mexico…….. *Guda van Giffen-Duyvis*
Een reisverslag van Java en Bali…….. *Hella Haasse*
Batik toen en nu…… *Hilde Vonck*
Filmavond over Mali en Ghana
De troon Gods op Bali in architectuur en literatuur…… *Chr. Hooykaas*
Het Karagiozis Theater (Grieks schimmenspel)……. *Vangos Korfiatis*
India en Nepal…….. *J. Rijsterborgh*

1973

Restvolken in Zuid- en oost-Azië…….. *Paul Julien*
Een bezoek aan Midden-Java en Bali……. *Niels Halbertsma*
Demonstratie van Koreaanse dansen……. *Won-Kyung Cho*
Film:……. Himalya en godsdienst; dans in Pakistan;
Het wezen en het doel van de Indiase yoga…… *A.. Seguera*
Leemten in de kennis van land en volk van Kalimantan.. *J.B. Avé*
Ethiopië……... *J. Rijsterborgh*

1974

Van Columbus tot Wounded Knee, over Indianen……. *J. Heijink*
Inleiding tentoonstelling “Sumatraanse schoonheid”…… *J.H. Beltman*
Nepal…… *L.H.Lignac-Grutterink*
Film: Japanse kunstnijverheid; Bhutan; huwelijk India;
Cook-eilanden; Samoa, Peu, een zon van goud…… *J.A. Noordijk*
China…….. *Margaretha Ferguson*
Demonstratie Indiase dansen met toelichting… ……..*Clara Brakel en M.K. Gautam*

1975

Feesten op Bali……. *R.S. Wassing*
Indonesië……*G.Tirdawitjaja, P.Prawiranegara*
Sitar-concert met klassieke Noord-Indiase muziek……. *JamaluddinBhartiya c.s.*
Problemen van Koerdistan en de Koerdistani……. *P.L. Muller*
De To-Radja……. *R.S. Wassing*
Voorstelling "Inuk" IJslandsegroep ……*Pjodleikhusid*
Demonstratie Javaanse dansen……. *Suharti c.s.*
Balinese dansen……. *Ida Bagus Manuabac.s*.

1976

Thailand, na 700 jaar……. *J. Rijsterborgh*
Film: Kalimantan en Sulawesi; Sumatra; Java-Bali……. *H.D. van den Berg*
Film:……. Melanesië; een stam in Nigeria
Het moderne Indonesië……. *M. Wahban Hilal*
Sri Lanka……. *E. Jongens*
Klassieke Indiase muziek……. *Jamaluddin Bhartiyac.s.*
Muziek en zang uit Zweeds Lapland……. groep "Norlatar"

1977

Mexico en Guatemala…….. *K.P. Rodenburg*
Japanse films……. Japanse ambassade
Wajangvoorstelling t.g.v. heropening Nusantara
Ethiopië……. *P. Bettenhausen*
Traditionele Japanse dansen…….. *Yoshi Morimoto*
Zambia, centrum van ontwikkelingen……. *T. Smits*
Sahel……. *Stol – Basil Paré*
India - een half miljoen dorpen – leven op het platteland.. *F.M. Cowan*

1978

Uitvoering van Balinese dansen……. *Guswin Manuaba c.s.*
Reisindrukken van Peru……. *J.J.Th.M. Bongenaar*
Trengganu, een vissersbestaan in Maleisië……. *R.S. Wassing*
Film: De Massai……. *Chris Curling*
De volksmuziek op de Balkan en in Turkije……. *Wouter Swets*
De Kaap Verdische Eilanden……. *Carl Grasveld*
Sitar-concert…….. *Jamal-ud-Din Bharatya*
Twee films uit 1977 over het moderne Indonesië: …….*Otong Rasta, Tan Toledo Lie*

1979

Twee films uit 1977 over het moderne Indonesië: …. . *Mochtar Lubis, Anton Sudjarwo*
Akattinai, Liefdesthema in Zuid-India; poëzie en dans….. *K. Zvelebil en Saskia Kersenboom*
Thailand, ontmoeting tussen stad en platteland……*F.M. Cowan*
Maleisië……*J.P. van der Mijl*

Koreaanse Muziek en Zang……	*Sang-Won Park*
Reisimpressies uit Ecuador en Peru……	*Connie Swagers*
"Speelgoed voor de Zielen"over de Sakuddei……	*R. Schefold*
films:…… "De Toearegs" en "Vrouwen van Marrakech"	
Indiase dansen: Bharata Natyam…….	*Saskia Kersenboom*

1980

Enkele stammen van het Nilgirigebergte in Zuid-India…….	*K.V. Zvelebil*
Koreaans dansdrama: "Watermill"…….	*Won-Kyung Cho*
Sri Lanka……	*Th.G. Schenk*
Reis naar de Molukken……	*Han Heh*uat
De Mazoteco Indianen van Mexico……	*Veronica Selleger*
Zwerftochten over Java en Bali……...	*J. Siwon*
De Tempels van Zuid-India; lezing, poëzie, dans……	*V. Zvelebil, en Saskia Kersenboom*
Aspecten van de Turkse Cultuur……	*F. Ros*
Bazaar-marktsteden in Noord-Afghanistan…….	*Roelof J. Munneke*

1981

Reisherinneringen aan Bali en Sulawesi…….	*W.F.F. Oppenoorth*
Maligia, een zuiveringsceremonie op Bali……	*F. Brinkgreve*
Film: "De laatsten der Cuivas".	
Indiase klassieke muziek…….	*o. a. Raj Narajan*
Javaanse en Balinese dansen	(met Nusantara)
Boeddhisme in de Nepalese cultuur…….	*v d. Horst*
Wajangvoorstelling……	*Rono Soripto*
Archeologisch onderzoek in het Dogongebied……..	*Bedaux*
Klassieke dansen uit Zuid-India met inleiding……	*Nandini Ramani*, *S. Kersenboom*
Het oude KNIL in lichtbeelden……	*C.A. Heshusius*
Shinto, de weg der Goden……	*W.R. van Gulik*

1982

Islamitische bouwkunst in Turkije…….	*M.G.M. Ruijters*
Molukse Avond: liederen, muziek, dans, dia's, kleding…….	*Pulu Gansa*
Film: ……..Pygmeeën van het Ituri-woud	
Borobudur (i.s.m. Genootschap Ned.-Ind.)……..	*C. Nagtegaal*
Klassieke en moderne Javaanse dansen,dansgroep…….	*Bagong Kussudiardja*
Voorstelling: …Fragment uit Perang Kembang,dalang…….	*Rahayu Supanggah*
"Confrontatie van Twee Werelden" (Nieuw Guinea)……..	*F. Verheyen*
China, moet je er geweest zijn?.....	*Margaretha Ferguson*
Films: "Nái, the Story of a Kung' Woman" en "Four Holy Men".	
Japanse muziek, zang en dans…….*Fusako Yoshida en*	*Suzuki Hanayagi*
De geschilbeslechting in Noord Togo……	*Rouveroy van Niewael*

1983

Bouwkunst van Nepal…….. *M. Ruyters*
De rol van de weefsels in de rituelen bij de Toraja……. *Nooy-Palm*
Het Boeddhisme, een ontmoeting……...*Anagrika Dharma Wiranatha*
Tibet, vroeger en nu…….. *Jan Boon*
Over het Japanse theater (i.s.m. het Museum)…… *A. Janssen*
De Mixteken, een oude Indiaanse cultuur…… *Jansen*
Het regenwoud in Indonesië (i.s.m. Genootschap Ned.–Ind.) *Niels Halbertsma*
Van Mannenhuis tot Museum…… *D. Smidt*
Hollanders in de Japanse Kunst…… *W. van Gulik*
Indiase dansen…….*Saskia Kersenboom, Dasi Attam*
Filmavond: Kleine Vuren, Het Leven is sterker dan de Leer, Behoudt het Woud.

1984

Bouwkunst van China……. *M. Ruijters*
Landevaluatie in Aceh……. *P. Buurman*
De Wereld van de Wayang……. *R. Wassing*
Filmavond: De dochters van de Nijl
Afghanistan…… *R. Munneke*
Ladakh…… *H. Waling*
De problemen van de Minderheden in India…….. *Gautam*
Inheemse Architectuur in Mali…… *W. Schijns*
Papua's van de Brazza-rivier……... *C. Swagers*
Filmavond: Samo, een Volk aan de rand van de Sahel; Niger Bijvoorbeeld;

1985

Turkije…….. *H. Waling*
Een Tocht door de Indonesische Poëzie…….. *Teeuw*
Vrouwenarbeid in de Textielindustrie van India…….. *Isa Baud*
De Genealogie van de Toba-Bataks
Gamelanconcert…… Marsudi Raras
Indiase Dansen……... *Nandini Ramani*
Noord-Jemen…….. *M. Ruijt*ers
Het Kabukitheater in Japan……. *De Poorter*
De Oost-Westkoppeling in de Kunst van Woody van Amen…*Ank Leeuw-M*arcar
Koreaans Sjamanisme……. *Walraven*

1986

Filmavond:…… Nomaden van de Tarka; Tussen Gisteren en Morgen,
Balische schilderkunst……. *Wim Bakker*
Gamelanconcert……. *Tirta*
Balische dansgroep Benang Raja
Iconografie in de Balische Schilderkunst……. *H.Hinzler*
Kennismaking met Bhutan……. *Kamp*
Enkele Aspecten van de Kris als Cultuurdocument…….. *A.Th. Alkema*
Tjap, nieuwe Batikkunst…….. *Henk Mak*
Oosters Porselein……. *Lunsingh Scheurleer*

1987

De Wisselwerking van Keramiek tussen Europa en Azië… *Christiaan Jörg*
Europeanen in Miniatuur…… *Lunsingh Scheurleer*
Mensen op Sits en Mensen in Sits…….. *Hartkamp-Jonxis*
Wajangvoorstelling……. *Istika en Bernard Arp*
Toneelspel "De Kloof"……. Theatergroep Link
Hoop op een Dak en Water uit de Kraan……. *Verbeek*
Filmavond: ……."Alter Ego"
Dutch Philippine Dance Group (samen met Nusantara)
Spiritual Healing……B. v. Dierendonck, *W. Hoekstra*
Topeng Pajegan (Balische Maskerdans) (met Nusantara) .. *Walther Tjon*
Culturele Minderheden op de Filippijnen…… *Wolters*
Een reis door het Morgenland (Oezbekistan)……. *J. van Leur*

1988

De Murut van Saba…….. *Prentiss*
Bali, anders dan anders…….. *Ina Rodenburg*
Marokko en Moors Spanje…….. *M. Ruijters*
Hedendaagse Indonesische Kunstenaars…….. *Urselman*
Filmavond: "Sjanghai, People's City", "Agenda voor een kleine Planeet".
Tussen Oude en Nieuwe Culturen in de Pacific……. *Poort*
Optreden Rao-Lan, Chinese zangeres (ism Vrienden Prinsenhof)
Op bezoek in Burundi……. *Dagmar Bukuru*
Fiji in Beweging…….. *J. van Leur*
Films "Reizend door Indonesië"……. *C.A. Heshusius*
Het traditionele Leven in Nusa Tenggara……. *C. Swagers*

1989

Reis door Birma……. *M. Ruijters*
Tana Toraja……. *Th. V. d. Weide*
Filmavond:…….. "Yeelen"
Impressies van Ladakh……. *W.F. Brieër*
voorstelling: Kunst en Cultuur uit de Asmat…… groep Asmat-Papoea's
De Indische Instelling…….. *J.L.W. van Leur*
Thailand……. *M.G.M. Ruijters*
Aanvaarding en ontkenning, Leven en dood in niet-westerse Culturen…. *P. Kloos*

1990

speelfilm: Son of the North-East…… cineast: *Kounavudhi*
Nias, een verdwijnende cultuur……. *Walther Gronert*
Dansen voor de Doden…… *E. Beumers*
Indonesië, de vreugde van het herkennen……. *J.L. van Leur*
Gamelanconcert……. orkest Marsudi Raras
De megalieten van Sumba, Samosir en Nias……. *H. von Saher*
De Maleise orale literatuur…… *H.M.J. Maier*
Het Indische bouwen…… *H. Akihary*
Folklore van Indonesië……. *H. Djohani*

1991

Syrië en Jordanië…….. *dhr. en mevr. Waling*
Levensomstandigheden bevolking Noord-Liberia…….. *M.G. Engelkes*
Nicaraqua: Tien jaar revolutie……. *Jan Geert van der Post*
Gamelanconcert en Javaanse dansen
Feest op Nias……. *H. von Saher*
Oostelijk Indonesië……. *J. Schuiling - Van Es*
Bali, Lombok, Sumbawa ….. Sumba……. *J. van Leur*
Zwervend door oud en nieuw Batavia…….. *C.A. Heshusius*
Reiservaringen uit Zuid-Marokko……. *D.H.A.C. Lokin*
Henri de Wolf, schilderijen, tekeningen……. *A. Leeuw - Marcar*

1992

Het Stenen Tijdperk in 1991……. *Margot Bon*
Indonesische vorstenhuizen in verleden en heden…… *Ch. Manders*
Hopi, het Verhaal van een Volk…….. *Dick de Soeten*
Bloemen in rituelen op Bali……. *F. Brinkgreve*
Wayang Topeng, maskers en maskerspelen……. *W. Westerkamp*
Traditionele Batik- en Adatkleding…….. *R.S. Wassing*
Java en Bali Verkend……. *M.G. Ruijters*
Ga je mee naar Afrika?..... *J. van Leur*

1993

Indo-Europese Batiks……. *H. Veldhuisen*
Aukaanse Muziek en Cultuur……. SEKE
Ontmoeting van twee Culturen in Algerije……. *A. van Achterberg*
Hedendaagse Batik…….. *E. Mensinga*
Akurijo en Wayana Indianen…….. *F. Jara en B. Veth*
Dia-presentatie Indonesië……. *M.W. Hazeveld*
Natuur en cultuur op Borneo…….. *Jenne de Beer*
Het jaar van de inheemse volken; traditie en toekomst……. . *Frans Welman*
Indiaanse culturen en de kolonisatie van West-Canada….. *Frank Maas*

1994

Chili……. *C.A. Heshusius*
Paaseiland……. *H. von Saher*
Turkije in geografisch perspectief……. *J.L.W. van Leur*
Indonesische dansgroep (samen met IHE en Indonesische Studentenvereniging)
De kris als spiegel van de Maleise beschavingen……. *A. Th. Alkema*
Karavaansteden langs de Zijderoute in nieuw China……. *H.H. Vos*
Natuurparken Costa Rica;
Indianenvrouwen op San Blas-eilanden, Panama …… *K.P. Rodenburg*
Voorouder cultus en sjamanisme in de Minahasa……*M. Hekker*

1995

Zang- en dansgroep uit de Minahasa (samen met de Vrije Akademie)
Dia-presentatie over Indonesië…… *M. Hazeveld*
De Indische Instelling……. *J. van Leur*
Symboliek van dieren in Indonesië…….. *P. Westerkamp*
Rotsschilderingen in de Drakendbergen, zuidelijk Afrika…… *L.G.A. Smits*
Namibië, trefpunt van volkeren…….*A. de Lagh,J.D. de Lange*
De andere vakantie, rugzakkers door Indonesië……... *Corrie A. Bos*
Kathmandu en Bakthapur; trektocht op de Ganesh Himal……. *W. Brieër*
Goudweefsels en batikdoeken van Palembang en Djambi…… *E. Heringa*
Symboliek van de Indoonesische stad: Jakarta en Manado ….. *P.J.M. Nas*

1996

Kameroen: van West naar Noord……. *Anneke de Keyzer*
Jatidiri Melayu,constructie van een Maleisische identiteit…. …. *Will Derks*
Marokko……..... *J. van Leur*
Yogyakarta en Surakarta, heden en verleden……... *W. Westerkamp*
Steen, palmblad en boombast; traditionele boekvormen…... …. *Marije Plomp*
Rotsschilderingen in Arnhemland, Noord-Australië…… *L.G.A. Smits*
I Gusti Ngurah Pandji Tisna; Balinese Prins en schrijver…….. *Maya Sutedja - Liem*
Chinees Tibet…….. *dhr/vr Schuiling- van Es*

1997

Balinese maskerdansen…….. *Ayu Putu Balimurni*
Gamelanmuziek op reis; Bali…….. *Ellen Eisma*
Dia-presentatie over Israel…… *M. Hazeveld*
Cultuur in de woestijn…….. *J.L.W. van Leur*
Sieraden uit Nusantara…… *P. Westerkamp*
Maskerdansen van Bali……. *Ayu Putu Balimurni*
Rotskunst in Noord-Amerika……. *L.G.A. Smits*
Migranten uit de Minhasa (Noord-Sulawesi) in Nederland… *Menno Hekker*
Midden-Java: twee vorstelijke dansstijlen vergeleken……. *Romanita Santoso en Yoka Kusumanto*

1998

Offers voor de Godin Durga op Java en Bali…….*C. Brakel en Francine Brinkgreve*
Reizen door Indonesië, ontmoetingen met Indonesiërs…… *T. Mook*
Angkor Vat……. . *Paula E. Voges*

TIBET, regio's

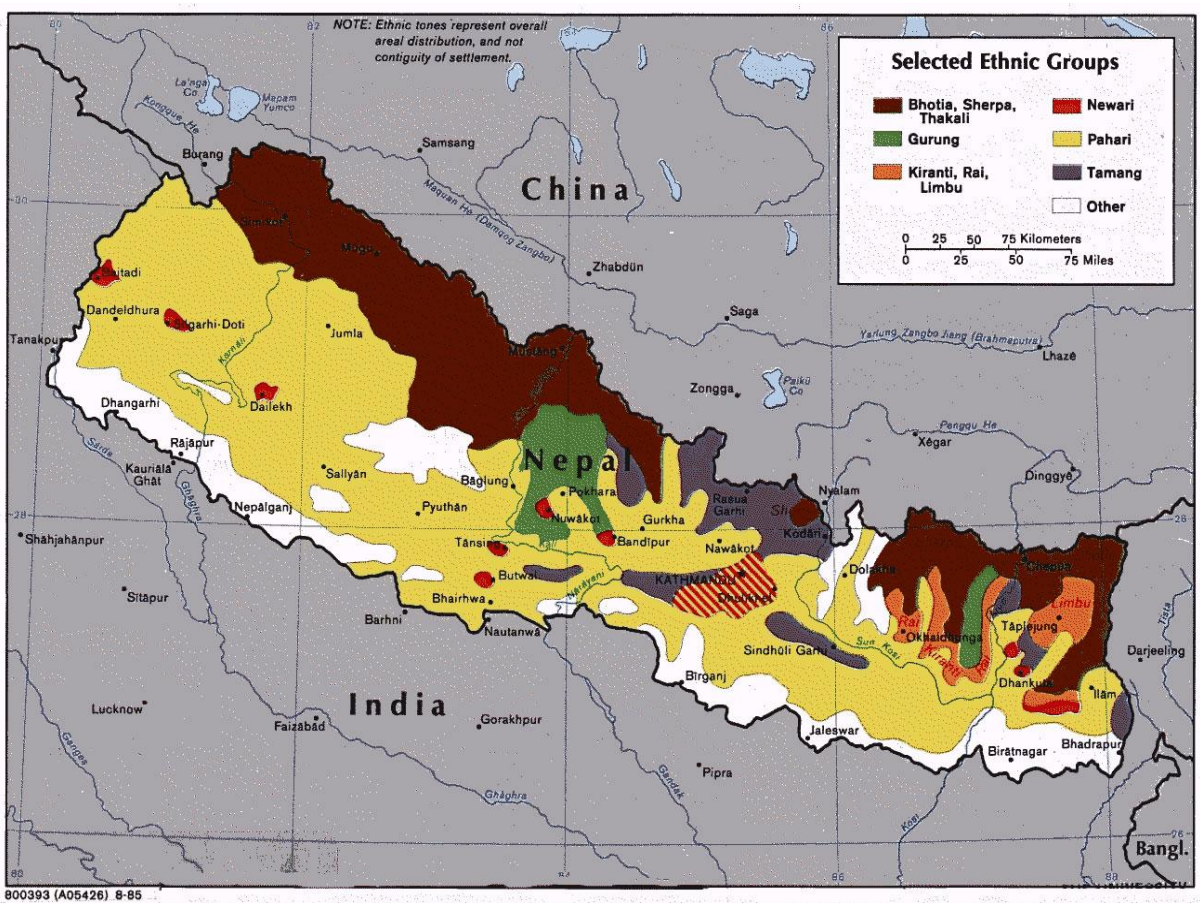

NEPAL, Bevolkingsgroepen

Vervolg 1998

Zeven generaties in Nusantara; zijn voorouders…….	*Pim Westerkamp*
Soldatensouvenirs in Batik……..	*M.J.B. Pool*
De kunst van het Sentanimeer (Irian Jaya)……..	*Anna-Karina Hermkens*
De Peyote Religie, een Indiaanse godsdienst…….	*J. Kaspersma*
Een paradijselijke tuin: motieven van Palembang…….	*R. Heringa*
Sumba, dood en leven verweven……..	*J. van de Jagt*

1999

Het Nederlandse koloniale bewind in Indië en het beleid voor de immigratie van Chinezen……..	*Jeanette de Boer - Prins*
Ganeha, krissen en ikonen……..	*R.G. Greve*
Naar de binnenlanden van Buiten-Mongolië……	*E. de Munck*
Stille getuigen in Nomaden-tapijten……	*C.C. Mulder*
Van Luxor tot Aswan…….	*J. van Leur*
De herinrichting van het Museum Nusantara……..	*P. Westerkamp*
Pakistan is anders…….	*E.H.L. de Munck*
Moderne Indonesische schilderkunst……	*Helena Spanjaard*
India, kruispunt van beschavingen……	*B.C. Meulenbeld*
De mythologie van de Draak……...	*Wil Knippenberg*

2000

Dierenfabels in India en Java…….	*Marijke Klokke*
Sulawesi doorkruist……...	*Maarten Ruijters*
Atjeh en de Molukken in de Indisch-Ned. literatuur……..	*G.Termorshuizen en L. Dolk*
Siberut, een Mentawi-eiland aan de westkust van Sumatra..	*Laurens Bakker*
Reis naar Sri Lanka……..	*Wim Brieër*
Reis naar Jemen……..	*Marcel Minnée*
Een prinselijk huwelijk in Yogya……	*Pim Westerkamp*
Een businesstrip naar Japan……..	*Danielle H.A.C. Lokin*
Eer, moed en carok op Madoera…….	*H.D. de Jong*
Culturen langs de Zijderoute……..	*B.C. Meulenbeld*
diapresentatie: De Wereld in één land: Zuid-Afrika……	*M. Hazeveld*

2001

bezoek aan Syrië……..	*J. van Leur*
Een tocht over Flores……	*Jenny van der Jagt*
Een bezoek aan Sintang op Kalimantan…….	*Renée Schmidt*
Menselijke resten in volkenkund. musea: ver/ontzamelen….	*H. Leyten, B. Aarts*
Dromenjagers in Bandung: levensstijl van jongeren……...	*Yatijn Sastramidjaja*
Geloven in Nusantara; religies in Indonesië……	*P. Westerkamp*
Japan, na dertig jaar (een weerzien)…….	*Jan Rijsterborgh*
Overzeese sporen van de VOC……..	*Jacques Moerman*
Paters in Papua……	
Hindoeisme, goden en rituelen……..	*M. Meulenbeld*

2002

Kain Songket, doeken van de Minankabau……. *L. Hanssen*
Segaragunung, hedendaagse batikkunst van en door…….. *Nia Fliam en Agus Ismo*yo
Maleo, de kip met de gouden eieren……. *Marc Argeloo*
Chinezen in Singapore…… *Ay Mey*
Een Indonesië-conservator in Zuid-India……. *Pim Westerkamp*
Ontmoetingen met de Baduy (West-Java)…… *Gerard Termorshuizen*
Rituelen rond de dood (Indonesië)……Sylvia Pessireron, *Pim Westerkamp*
Rituelen bij geboorte, huwelijk en dood op Bali…….. *F. Brinkgreve*
film: Nyale (regenceremonie op Sumba)…….. *Dirk Nijland*

2003

Het hervonden verleden van de Bataviase Chinezen…….. *P.J. Thung*
Banten, vroeger en nu (West Java)…….. *Bruce van Rijk*
Daar waar Alexander zijn paarden keerde (NW India)…….. *E.W. Lindeijer*
De V.O.C. en de W.I.C. op locatie……. *P.J. van Wiechen*
Selamat Makan! Eten in Nusantara……. *Pim Westerkamp*
Allerhand krissen……. *hr./ mevr. Th. Alk*ema
Borneo, een spectaculaire erfenis (Martin Piers)…….. *Pim Westerkamp*
Boombastdoeken in West Papua……. *M. Terpstra*
Goud en koper in het hoogland van Papua…… *Marc Argeloo*

2004

De bevolkingsgroepen van het eiland Sulawesi……. *Dik de Moor*
Architectuur in Indonesië in de twintigste eeuw……. *Pauline van Roosmalen*
De Specerijenroute…… *B. Meulenbelt*
Batik……. *Ria van Dijk*
De Islam in Yogyakarta……. *Pim Westerkamp*
Onderzoek naar het Molukse Grootpoothoen……... *C.J. Heij*
Het vastleggen van de Toekomst (Indonesië)…….. *Fridus Steijlen*
Varen in Indië 1850 – 1950…….. *W. Heijveld*

2005

Mode in Afrika: Chanel op z'n Afrikaans…….. *Tamara Schoon*
De oorsprong van de Andesculturen……. *Rob Morssink*
Vrouwen, feesten en krachtige woorden:
een griotte tussen Bamako en Parijs……... *Nienke Muurling*
Leven met water (in Indonesië)……*J. Stuip, R.H.W. van Vechgel, Koos Wieriks*
Wederzijdse culturele beïnvloeding Indonesië – Nederland…..*Pim Westerkamp*
Wajang …… *Ger van Wengen*
Aziatische sprookjes……. *Peter van der Linden*
Wajangvoorstelling met Gamelan……*dalang Arps , Ceraka Kembang*
Vergane glorie aan de Turkse Rivièra…… *J.L.W. van Leur*
Libië: vergeten woestijnstaat tussen oliebron en zoutmeer… *Christine Wagner*
Flores, het eiland van dwergen en draken……*Gert D. van den Bergh*

2006

Documentaire "Paikeda - Mens in Steen"……. *I.de Vries, J.M. Hendriks*
Jakarta, Leiden: Op zoek naar de ziel van de Stad…….. *Peter Nas*
Chavin: een eerste staatsgodsdienst in de Andes…….. *Rob Morssink*
De Aboriginals: tussen traditie en vernieuwing……... *Annette van Ham*
Het KIT, Tropenmuseum, een eerste impressie…….. *Pim Westerkamp*
Nias en de musea: Verleden en heden van
een West-Indonesisch Eiland…… *L. Bakker*
Tibet en de 14 Dalai Lama's……. *Hugo Kreijger*
De Aboriginals en hun kunst:
divers,hedendaags en internationaal…….. *Annette van Ham*
"Verre Schoonheid: de versierde, tribale mens" –
tatoeages, beschilderingen,hoofdtooien en sieraden….. *Dos en Bertie Winkel*

2007

Grand Tour door Birma……. *Maarten Ruijters*
Architectuur van Japanse gebouwen en tuinen……. *Rene Kolkman*
De Pashtoens in Afghanistan en Pakistan…….. *Willem Vogelsang*
De sociale context van dans op Rotuma (Fiji)……. *Ragnhild Scheifes*
Geluiden uit het Nieuwe Indonesië: pop, Islam, etnische
tradities & alternatieve muziek sinds 1998……. *Bart Barendregt*
Architectuur in het oude en nieuwe China…….. *Ineke Hulshof*
Adat en dorpscultuur in Indonesië: participerend
onderzoek bij de Karo Batak thuis... *Karen Portier en Herman Staats*
"Airport art" in Gambia, een nieuwe industrie…….. *Deborah Stolk*
Moche enNasca: rijke koningsgraven en Nascalijnen in
de Andes, Zuid-Amerika (200 v. Chr. - 600 na Chr.).. *Rob Morssink*

2008

Land en identiteit in Pasir (Oost Kalimantan)
traditie, de wet en de bevolking……. *Laurens Bakker*
De volkeren langs de Transsiberië express: 12.000 km per
koets, fiets en trein van Tsjechov tot nu……. *Frank Elshof*
India & de EU vergeleken: staat, individu, cultuur…….. *Dirk Kolff*
Cultuur en kunst in Jemen……. *Corien Hoek*
Jagers, verzamelaars en andere
bosgebruikers in Indonesië ……. *Gerard Persoon*
De vrouwenbeweging in Indonesië, vroeger en nu……... *Ratna Saptari*
China at your doorstep……. *Dirk Jan van den Berg*
Botten, bamboe en bytes: het Chinese schrift
in heden en verleden……. *Jeroen Wiedenhof*
Tibet en de 14 Dalai Lama's……. *Hugo Kreijger*
Tijdreis door Nw. Guinea: de stam van mijn vader……. *Nico Jouwe*
Grand Tour door Birma……. *Maarten Ruijters*
"De groeten aan de koningin": reis door Suriname……. *Karin Anema*

2009

Reizen in Japan (met Koning Aap)……	*Jan Courtens*
Indonesia and The Netherlands: Sharing Histories?.....	*Henk Schulte Nordholt*
Afghaanse avond met …Afghaanse Vereniging Delft	
Globalisering in Spiegelbeeld: verwestersing in India, veroostersing in Nederland ……	*Mario Rutten*
Two hundred years Dutch-Asia relations: Dutch East India Company, 1602-1800……	*Femme Gaastra*
De volkeren langs de Transsiberië express: 12.000 km per koets, fiets en trein van Tsjechov tot nu……..	*Frank Elshof*
Hypercity: Urban Symbolism of Jakarta, Leiden and Bandah Aceh…….	*Peter Nas*
Vanishing Cultures……	*Dos Winkel*
De reis van mijn vader naar Nieuw-Guinea, deel 2…….	*Nico Jouwe*
Emerging Brazil (met. S.G.),spreker: brazil. ambassadeur …	*dhr. Medeiros*
Japanse architectuur (met S.G.)…….	*René Kolkman*
Japanse prentkunst: commercie en artistieke vrijheid……..	*Chris Uhlenbeck*
1600 km met Koning Aap door Japan……..	*Erik Mischkofsky*
Mount Everest Expedition 2009 (met S.G.)……..	*Erik Ravenstijn*
Darwin and the voyage of the Beagle (met S.G.)……	*Marcus Werner*
Fietstocht van Rome naar Mekka……..	*Frank Elshof*
Eerast Galapagos zien en dan… (met S.G.)……	*Frans Tiessen*
Het oude Syrië……..	*Theo de Feyter*

2010

Sumatra Tercinta - Het Geliefde Eiland……..	*Francine Brinkgreve*
Dagelijks leven in China (met S.G.)…….	*Bettine Vriesekoop*
Maya 2012 - mysteries van een eeuwenoud volk…….	*Laura van Broekhoven*
Dagelijks leven in Rusland (met S.G.)…….	*Jelle Brandt Corstius*
Mijn reizen naar Mali……	*Jeanne Dekkers*
Dagelijks leven in India (met S.G.)……	*Saskia Konniger*
Tibetaans boeddhistisch nonnenklooster in Nepal……..	*Yolanda van Ede*
Dagelijks leven in Zuid-Afrika (met S.G.)…..	*Bram Vermeulen, Coen Vermeeren*
Reis in de tijd langs schilderingen van Sri Lanka…….	*Peter de Bruijn*
Geweld in Kirgizstan: een blik op centraal Azië (met S.G.)…….	*Klaas van der Tempel*
Brandhaarden: Jordanië (met S.G.)……	*Joanna M. van Vliet*
Congo: het geschonden hart van Afrika (met S.G.)…….	*Lieve Joris*
Fietsen in Tibet……	*Geert Jan Olsder*
Filmschetsen uit de Indisch/Indonesische cultuur en Samenleving…….	*Frits van Santen*
De grote dictatortour (met S.G.)……..	*Marten Blankesteijn*, *Irene de Zwaan*

Voorbeeld van convocaat

Verre Culturen Toen en Nu met de Etnografische Vereniging Delft

Informatie: www.verreculturendelft.nl *E-mail:* postmaster@verreculturendelft.nl
Secretariaat: Wielengahof 52, 2625 LK Delft, tel. 015-2567603
Rekening: 3010395 t.n.v. Etnografische Vereniging Delft te Delft

Filmschetsen uit de Indisch/Indonesische cultuur en samenleving

Lezing met dia's door: Frits van Santen.

Datum en tijd: Dinsdag 30 november 2010 om 20.15 uur
Locatie: Museum Nusantara, Sint Agathaplein 4, 2611 HR Delft
Entree: De zaal is open vanaf 19.45 uur. In de pauze is er gratis koffie en thee. De toegang voor leden is gratis. Donateurs van de Stichting Nusantara, houders van Delftpas, CJP en 65+ kaarten betalen € 2,50. Overige belangstellenden betalen € 5,00

Over het voormalig Nederlands Indië en het huidig Indonesië zijn talrijke illustraties, foto's en fotoboeken verschenen. Filmmateriaal is zeldzamer maar de verzameling van korte en wat langere fragmenten en (amateur) documentaires van Frits van Santen biedt een variatie aan interessante 'bewegende' beelden.

Met mondelinge explicatie door de heer van Santen zullen o.a. vertoond worden: "Een suikeronderneming op Java", filmbeelden uit 1938 (duur 20 minuten), een kort fragment over een nauwelijks bekend massagraf uit de Japanse bezettingstijd en verder korte fragmenten met als titel o.a. "een zout visje", "een Indonesische chip (een versnapering voor bij de rijsttafel en borrel)", maar ook een fragment over de bouw van een bijzondere moskee met interessante architectonische details. Ook een wat langere film over een Vrouwenkamp op Java staat op de vertoninglijst.

3.3 De website www.verreculturendelft.nl

Verre Culturen Delft
Informatie: www.verreculturendelft.nl
E-mail: postmaster@verreculturendelft.nl
Secretariaat: Wielengahof 52, 2625 LK Delft, tel. 015-2567603
Rekening: 3010395 t.n.v. Etnografische Vereniging Delft te Delft

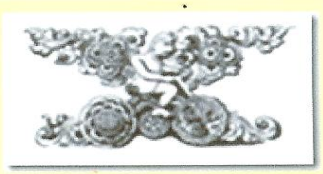

Verre Culturen Delft

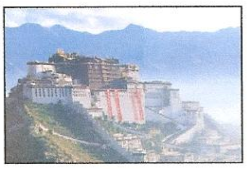
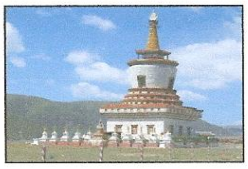

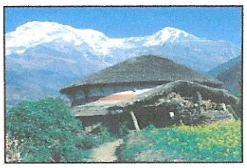

Homepage | Informatie | Programma | Lidmaatschap | Contact | *Archief* | Andere sites

Archief

Lezingen	Info
Lezingen periode 2005-2006	meer
Lezingen periode 2006-2007	meer
Lezingen periode 2007-2008	meer
Lezingen periode 2008-2009	meer
Lezingen periode 2009-2010	meer

Verslagen Kunstnijverheidskring	Info
Houtsnijwerk uit Indonesië (27 maart 2010)	meer
Ikatweefsels uit Indonesië (15 mei 2010)	meer
Verzameling van Rinus van Huyksloot (16 oktober 2010)	meer

Overig	Info
Leur, Jos van, 2004, *De Etnografische Vereniging Delft*, Delf, Cultuurhistorisch Bulletin Delft, p. 1-6	meer
Presentatie over de Etnografische Vereniging Delft, 2009	meer
Het verschil tussen de Etnografische Vereniging Delft en de Stichting Nusantara, 2009	meer

stichting
kunstbezit
etnografisch
museum
delft

jaarverslag
over
1965

Op 20 januari 1961, te 14.00 uur, werd ten kantore van notaris P.A.H.Bensmann, alhier, de akte verleden tot oprichting van de stichting kunstbezit etnografisch museum.

De stichting bestaat dus nu al langer dan vijf jaar.

Sedert de oprichting heeft zij haar nut bij het wekken van belangstelling voor het etnografisch museum van Delft wel bewezen.

Dat is natuurlijk gemakkelijk gesteld, maar alleen al uit de onderstaande lijst van voorwerpen, die door schenking, aankoop of anderszins aan de stichting toebehoren en als zodanig in bruikleen aan het museum zijn gegeven, moge het belang van de stichting blijken.

borstsieraad danseres, Bali
trom, Nieuw-Guinea
casuarispoot, Nieuw-Guinea
fluit, Nieuw-Guinea
kam, Nieuw-Guinea
hoofdtooi, Nieuw-Guinea
neusbenen, Nieuw-Guinea
voorhoofdsbanden, Nieuw-Guinea
halsketting, Nieuw-Guinea
pijlen en boog, Nieuw-Guinea
pijlen en boog, Nieuw-Guinea
aardewerk potje, Panama
potje, Panama
deel van aardewerk kruik, Panama
kruik, Panama
potje van aardewerk, Panama
pot, Panama
grote aardewerk pot, Panama
bovendeel van pot, Panama
potje, Panama
potje, Panama
kruik, Panama
hals-kruik, Panama
schaaltje, Panama
vogelamulet, Panama
schenker van aardewerk, Panama
kruik, Panama
kruik, Panama
tripode, Panama
tripode, Panama
kruikje, Panama
pot, Panama
tripode, Panama
pot, Panama
tripode, Panama
tripode, Panama
kopbeker, Congo
komo-masker, West-Afrika
schildpadarmband, Nieuw-Guinea
schildpadarmband, Nieuw-Guinea
beeld, Bali
beeld, Bali
beeld, Bali
beeld, Lombok
beeld, Lombok
beeld, Lombok
schild, Nieuw-Guinea
schild, Nieuw-Guinea
masker, Java
6 speren, West-Afrika
hoofdmansdolk, West-Afrika
hoofdmansbijl, West-Afrika
maniokschaal, West-Afrika
maniok-stamper, West-Afrika
neksteun, West-Afrika
mannenbeeldje, West-Afrika

De waarde van deze, in een betrekkelijk korte tijd(een vijftal jaren) door steun van particulieren bijeengebrachte voorwerpen ligt tussen de tien- en vijftienduizend gulden.

4. Stichtingen als fondsenwervers

De erfenis van de “Indische Instelling”, de collectie voorwerpen die in de eerste helft van de 20e eeuw een sluimerend bestaan leidde, kreeg weer wat lucht door een beslissing van de gemeenteraad in 1953 om de collectie niet op te doeken; er kwam geld beschikbaar voor restauratie en in 1956 vond de opening plaats van een kleine tentoonstelling op twee zolderruimtes van het Meisjeshuis.
Kort daarvoor, in december 1955 werd de Vereniging Vrienden van het Etnografisch Museum opgericht met als doel: *‘ Het wekken van belangstelling voor de volkenkundige wetenschap en het uitbreiden van de collectie van het Etnografisch Museum’.*

4.1 De Stichting Kunstbezit Etnografisch Museum Delft (SKEMD)

Specifiek gericht op het tweede deel van het doel van de Vereniging wordt op 20 januari 1961 de Stichting Kunstbezit Etnografisch Museum Delft opgericht met als doelstelling: *“ Bij te dragen tot de vermeerdering van het Kunstbezit van het Delfts Etnografisch Museum”*. Er zal een fonds worden gevormd waaruit aankopen kunnen worden bekostigd. Het bestuur van de stichting onder voorzitterschap van prof. Dr. R.L. Kronig, rector magnificus van de Technische Hogeschool, bestaat uit een 11- tal !! personen, waaronder een aantal directeuren van het delfts bedrijfsleven en kent als erevoorzitter de heer D. de Loor, burgermeester van Delft.
In een brief van 10 april 1961, gericht aan de Weledelgeleerde heer drs. H. Muller, secretaris van de Vereniging van Vrienden van het etnografisch Museum noemt het bestuur van de Stichting de aanleiding en motivatie voor het stichten van een fonds en geeft het beleid aan met : ‘*Voorwerpen zullen door de Stichting aan het Museum in bruikleen worden afgestaan’* en noemt de minimale bijdrage voor 3 categorie schenkers: *Beschermers, Donateurs en Begunstigers.* (zie bijgaande copie).

In het jaarverslag over 1965 staat een lijst met voorwerpen die door schenking, aankoop of anderszins aan de Stichting toebehoren en als zodanig aan het Museum in bruikleen zijn gegeven. De waarde van die in 5 jaar bijeen gebrachte voorwerpen ligt dan tussen de tien- en vijftienduizend gulden.

In het jaarverslag van 1968 worden de stappen aangegeven bij de aanschaf van de Gamelan (een vurige wens van de toenmalige conservator dhr. J. van der Werff), een aanschaf die o.a. gerealiseerd is door een subsidie van het Anjerfonds. Ook is er weer een overzicht van de sedert de oprichting gedane aankopen tussen 1962 (‘een stulpmasker Koro’) tot 1968 (‘een Batak toverstaf’); daarbij is het aan de Stichting geschonken kunstbezit nog buiten beschouwing gelaten.

De stichting **SKEMD** wordt in 1979 opgeheven, ‘*toen bleek dat er van verkoop (van de collectie van het Museum) geen sprake meer zou zijn en het Museum in de harten van de delftse bevolking verankerd was’* (sic.!)

STICHTING NUSANTARA

stichting tot behoud en ondersteuning van het volkenkundig museum Nusantara te Delft

Secretariaat: Postbus 84046 (van Stolkweg 29)
2508 AA 's Gravenhage

Stichting Nusanatara Delft
Stichting tot steun en begeleiding van het Volkenkundig Museum Nusantara te Delft.

De Stichting Nusantara werd in 1982 opgericht en is een initiatief van de Ethnogafische Vereniging en het Genootschap Nederland-Indonesië.

De Ethnografische Vereniging is een vereniging van vrienden van het Volkenkundig Museum Nusantara en tracht door het organiseren van lezingen, filmavonden, muziek- en dansuitvoeringen de belangstelling voor niet-westerse culturen levendig te houden.

Het Genootschap Nederland-Indonesië is opgericht met als doel de culturele betrekkingen tussen Nederland en Indonesië te bevorderen en in stand te houden.

Beide groeperingen richtten samen de Stichting Nusantara op toen het voortbestaan van het Volkenkundig Museum Nusantara bedreigd werd. Dit museum is het enige museum in Nederland dat zich vooral richt op de Indonesische cultuur en een actief beleid voert om door middel van tentoonstellingen en andere activiteiten de interesse voor deze culuur levendig te houden en uit te breiden.
Het doel van de Stichting Nusantara is het voortbestaan van het museum te verzekeren door middel van financiële steun, en daarmee de vele activiteiten doorgang te kunnen laten vinden. De Stichting wil met dit doel voor ogen fondsen vormen door verschillende instanties voor subsidies te benaderen, maar ook door een beroep te doen op bedrijven, instellingen en particulieren.

Het is daarom mogelijk donateur te worden van de stichting. Donateurs verplichten zich jaarlijks minimaal *f* 25,-- (particulieren) of *f* 100,-- (bedrijven en instellingen) ten gunste van de Stichting bij te dragen. De Stichting zal deze gelden gebruiken om het Volkenkundig Museum Nusantara te ondersteunen. Door middel van een regelmatig verschijnende periodiek worden de donateurs van de activiteiten van het museum op de hoogte gehouden, terwijl jaarlijks een bijeenkomst zal worden georganiseerd.

Door het invullen van onderstaande strook kunt u zich opgeven als donateur.

Stichting Nusantara Delft.
Penningmeester: Roëllstraat 15, 2613 WD Delft, girorekening nr. 4102622

Ondergetekende, ...

Naam:.....

Adres:.....

Postcode:..... Plaats: .....

geeft zich op als donateur van de Stichting Nusantara en zal jaarlijks minimaal *f* 25,--/ *f* 100,--* op de postgirorekening van de Stichting Nusantara storten.

handtekening:

* doorhalen wat niet van toepassing is.

4.2 De Stichting Nusantara

Op initiatief van de Etnografische Vereniging en het genootschap Nederland – Indonesië wordt er in 1982 mede op grond van een dreigende sluiting (in die jaren toen de gemeente Delft sterk moest bezuinigen niet denkbeeldig) een nieuwe stichting opgericht : de **Stichting Nusantara** ('*Stichting tot behoud en begeleiding van het Volkenkundig Museum Nusantara*'). Er worden jaarlijkse 2 bijeenkomsten gepland en de donateurs worden door middel van '*een regelmatig verschijnend periodiek*' van de activiteiten van het museum op de hoogte gehouden. Inderdaad verschijnt het jaar daarop het Nusantara Bulletin, dat overigens berichten van het museum, de stichting en de vereniging bevatte, en tot jaargang 17, herfst 1999 zou verschijnen. Een aantal van de activiteiten van de stichting die nu volgen zijn ontleend aan het Bulletin dat evenwel niet compleet bewaard is gebleven.
Er werd een adviescommissie van de stichting ingesteld met de naam "**Raad van Advies"** die *'gevraagd en ongevraagd aan het bestuur niet-bindende adviezen kon uitbrengen'*. Deze RvA die uiteindelijk op 1 mei 1998 weer word opgeheven en waar een duidelijke inbreng uit 'Leiden' is terug te zien bestond uit de volgende personen:

Prof.dr. C. van Dijk (voorzitter)	Leiden
Prof. Dr. W. van Gulik	Voorschoten
F. Liefkes	Den Haag
Prof. Dr. R. Schefold	Leiden
Mw. J. Kleijn-Westendorp	Delft
Mw. Drs. R. Wassing-Visser	Den Haag
Mw. A.M. Kalmeijer	Rijswijk

In 1985 komt dan ook nog dr.G. van Wengen, hoofd educatieve dienst van het Rijksmuseum voor Volkenkunde (Leiden) de Raad van Advies versterken.

In november 1987 stelde de Raad van Advies een uitgebreide nota op rond de zorgelijke situatie van Museum Nusantara waar, door gemeentelijke bezuinigingen in de voorgaande jaren, te weinig (staf) personeel en te weinig geld beschikbaar was.
Ook in het jaarverslag over 1987 van de Stichting worden de zorgen zichtbaar, maar in 1989 zijn de zorgen blijkbaar opgelost want het 125 jarig bestaan van Nusantara wordt gevierd met een internationaal symposium en een aantal bijzondere tentoonstellingen met steun van de Stichting.
In 1991 worden de statuten van de stichting gewijzigd :

- Art.1 het woord "begeleiding"(van het museum)wordt gewijzigd in "ondersteuning".
- Art.2 het doel is "Het op wettelijk geoorloofde wijze medewerken aan de behartiging van de belangen van Volkenkundig Museum Nusantara in de ruimste zins des woords (*Op wettelijk ongeoorloofde wijze zet je natuurlijk niet in de statuten; de bewoordingen van dit artikel zouden daarna nog een grote rol spelen in de 'affaire' Treasure Hunting die in §4.4 aan de orde komt).*

De Gamelan "KJAI PARIDJATA"

Dank zij de inspanningen van dhr. J. van der Werf, die ook van 1966 tot 1972 na zijn pensionering is blijven werken als beheerder in het Museum, kon in 1968 (met behulp van de Stichting Nusantara en een grote bijdrage van het Anjerfonds) een 200 jaar oude dubbele gamelan worden aangeschaft. Deze gamelan met de naam "KJAI PARIDJATA" (Heer levensboom) was in 1970 het middelpunt van de tentoonstelling "Religie en Kunst op Java". De instrumenten ervan zijn versierd met motieven van de levensboom en de gamelan wordt sinds 1981 nog altijd wekelijks op zaterdag bespeeld door het gezelschap "Marsudi Raras".

In een van de nummers van het Nusantara Bulletin stond bijgaande uitleg van het muziekinstrument:

Gamelan

De gamelan is een groep van instrumenten, die samen één geheel vormen. De meeste instrumenten zijn slaginstrumenten van metaal, bij voorkeur van brons. Ze worden meestal aangeslagen met houten hamertjes (**tabuh**). Gamelanmuziek is de traditionele muziek die in geheel Zuid-Oost Azië wordt gespeeld, met als middelpunt Indonesië. Zeer bekend zijn de scholen van Java en Bali.

Een geheel eigen plaats wordt ingenomen door de **rebab** (een **twee-snarige** viool), de **suling** (een bamboefluit) en de **gambang**. Dit laatste instrument bestaat uit houten klankstaven op een klankkast. Naast al deze instrumenten nemen ook de vrouwelijke zangstem (de **pesindhen**) en het mannelijke koor (de **gerong**) een belangrijke plaats in.

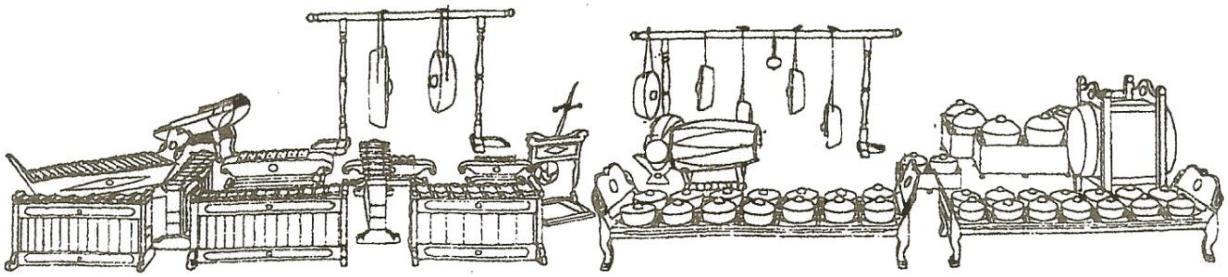

De melodie in de Javaanse gamelan wordt gespeeld door de **saron**, die staafvormige toetsen bezitten, en de **slenthem**. Dit instrument heeft onder de klankstaven bamboe of zinken klankbuizen. Er zijn zogenaamde 'omspelende' instrumenten, gekenmerkt door staafvormige toetsen met hieronder klankbuizen (de **gender**) of door ketelvormige klanklichamen op een rek (de **bonang**).

De grote kegelvormige **kenong** en de hangende **kempul** en **gong** zijn de zogenaamde 'interpunctie' instrumenten. Deze groep van instrumenten zorgt voor een duidelijke frasering binnen de melodie.

De leiding berust bij een van de spelers, en wel degene die de **kendhang** bespeelt. De kendhang is een verzameling van trommen.
De bespeler geeft – zonder gebaren, maar door signalen op zijn instrument– aan wanneer het spel begint, hoe snel en hoe hard er gespeeld wordt. Verder geeft hij aan of er overgegaan wordt naar een andere melodie, of dat de muziek beëindigd moet worden. De Javaanse gamelanmuziek kent twee verschillende toonschalen. De **slendró**-toonschaal omvat vijf tonen op onderlinge gelijke afstand. Daarentegen bevat de **pèlog**-toonschaal zeven tonen met onderling ongelijke intervallen.
Gamelanmuziek wijkt in melodie en klankkleur duidelijk af van westerse muziek en heeft juist daardoor een geheel eigen schoonheid en charme.

4.3 Schenkingen/ financiële bijdragen door de Stichting Nusantara

(geen complete lijst , bijdragen en aanvragen indicatief)

1963 Lijst in jaarverslag 1963 van de Stichting met voorwerpen die door schenking , aankoop of anderszins aan de Stichting toebehoren.

1968 Aankopen tussen ’62 (Komo, schelpmasker) tot ’68 (Batal, toverstaf) gedaan (nog afgezien van de schenkingen aan de Stichting).

1968 Bijdrage aan Gamelan (aankoopprijs fl. 18000=), ook grote bijdrage Anjerfonds.

1992 Aanvragen voor bijdrage aanschaf paard en dubbele, rijk met goud bewerkte, deur uit Timor; die voor het paard wordt wegens twijfel aan de authenticiteit ingetrokken.

1993 Bijdrage van f. 15.000,= t.b.v. aankoop Toraja-sarcofaag (kosten f. 50.000,=)

1993 Stichting zet vraagtekens bij de aanvraag voor subsidie aan een grote tentoon-stelling in de drie musea van Erfgoed Delft over koffie; in reactie daarop wordt een omzetting van de subsidie gevraagd in een bijdrage voor de aankoop van de onlangs gerestaureerde varkensfiguren ad f. 13.000,=

1998 Wayangstudiedag. Subsidie/ garantie f. 5000,=

2001 Aankoop Batak toverhoorn, op verzoek van curator Pim Westerkamp

2001 Verzoek uit ‘Leiden’ om bedrag van(deel van) f 5000,= als bijdrage in de kosten van de laatste ronde voor de uitgave van “Treasure Hunting”.

2003 Aankoop 5 penningen

2004 Bijdrage in aankoop schilderij Diederik Durve

2005 Aanschaf bruidskleding

2006 Boekje ‘De Kris’ (met tekst van Amy Wassing en tekeningen van Eric van Dam)

2011 Aanschaf Wayang Willem (zie volgende bladzijde)

Wayang Willem van Oranje

Het idee voor het vertonen van het verhaal van onze Vader des Vaderlands, Willem van Oranje, begon op de Pasar Malam in Den Haag in 2008. Tegenover de stand van het Delftse Museum Nusantara stonden de Yogyase dalang en poppen maker Ledjar Subroto en zijn kleinzoon, dalang en computeranimatie maker, Ananto Wicaksono, kortgenoemd Nanang, met een stand met wayangfiguren. Je kon er een wayangpop met je eigen gezicht laten maken, of een pop van Rama, Arjuna of van een dier uit een Kancil verhaal kopen. In Yogya is Pak Ledjar bekend om zijn wayang kancil. Er was goed contact tussen de standhouders – kijken, praten, koffiedrinken, snoepen – en zo ontstond het idee om door middel van wayang ‘’Oost”’ en “”West” in Delft bij elkaar te brengen. Een wayangvoorstelling van het verhaal over de dood van Willem van Oranje leek ideaal om het Prinsenhof en Nusantara verbinden.

De heer Ledjar werd geraadpleegd. Hij had immers al veel ervaring met het maken van poppen die Europeanen voorstellen die speelden in zijn Wayang Jan Pieterszoon Coen (voor het Zuiderzee Museum in Hoorn) en Wayang Revolusi (voor Museum Bronbeek in Arnhem). Plannen werden gesmeed in 2009 en 2010, resulterend in de opdracht van Museum Nusantara voor de Wayang Willem van Oranje. Kleinzoon Nanang, gespecialiseerd in computer-animaties van wayangverhalen – hij maakte Wayang Kancil voor het Tropenmuseum en Wayang Revolusi voor Museum Bronbeek in 2009 - werd gevraagd een animatiefilm van de Wayang Willem te maken.

Het is bijzonder te zien hoe een Europese prins en een Nederlands verhaal vertaald zijn in Javaans wayangspel met Javaanse wayang iconografie en filosofie. De prins wordt voorgesteld als de nobele ksatriya, die alles voor zijn volk over heeft en vrijheid van godsdienst en denken propageert, zo iemand als Yudhisthira uit de Javaanse wayang purwa ontleend aan het Indiase Mahabharata.

Aan de uitbeelding van de kleding van de poppen wordt veel aandacht besteed, veel details, sieraden, prachtige, dure stoffen, omdat zij mensen van hoge stand voorstellen. Daarom zijn de lichamen groot en ‘’en trois quarts’’, zodat de kijker in een oogopslag kan zien tot welke stand de figuur behoort.

De hoofden zijn vrij klein en ‘’en profil’’, want dan zijn vorm van oog, neus, mond en tanden duidelijk zichtbaar. Stand en karakter van de pop zijn dan duidelijk af te lezen. Amandelvormig oog, kleine neus, mond, tanden niet of nauwelijks zichtbaar betekent een figuur die nobel is, bol oog, grote neus, mond met scherpe tanden, snor, borstelige wenkbrauwen betekent een figuur die grof is, een woest karakter heeft, en niet van adel hoeft te zijn. De benen en voeten moeten weer ‘’en profil’’, omdat aan de afstand tussen de voeten te zien is of aard en karakter van de pop verfijnd of grof zijn. Een figuur ‘’en face’’ afbeelden is gevaarlijk. Zo iemand stelt een demon of een hele hoge godheid voor.

Een bijzondere figuur is de gunungan, die in Java oorspronkelijk een berg met een boom die vroeger in de hemel groeide voorstelde. Later werden aan de voet van de boom een poort, toegang verschaffend tot een paleis, met bewakers uitgebeeld. De gunungan van de Wayang Willem stelt het Prinsenhof met poorten en torens in Delft voor. Op de achterzijde staat de Nederlandse leeuw met lange, vlammende manen. In Java vindt men meestal een demonisch gezicht omringd door vlammen.

Tekst en foto’s Erfgoed Delft

HET SYMPOSIUM "TREASURE HUNTING" [uit Nusantara Bulletin 1989 nr. 3]

Op 19 en 20 oktober was het druk in de raadszaal van het Delftse stadhuis. Ditmaal geen gezelschap van locale politici dat de zaal vulde , maar een select gezelschap van internationale museum - deskundigen, cultureel antropologen en andere belangstellenden.

Als een onderdeel van de viering van het 125-jarig bestaan van de collectie had het museum Nusantara een symposium onder de uitdagende titel "Treasure Hunting" belegd om eens na te gaan hoe de Indonesië collecties van een groot aantal beroemde binnen- en buitenlandse musea tot stand zijn gekomen.

Na het welkomstwoord door mevr.drs.Lokin, museumdirecteur, en de wethouder van culturele zaken de heer De Vries en een inleiding op het thema door mevr. dr. Nooy-Palm, volgden de inleidingen van een groot aantal conservatoren, steeds gevolgd door korte discussies o.l.v. de hoogleraren Van Dijk en Schefold.

Op de eerste dag werd het ontstaan van de Indonesiê-verzamelingen van het U.S. National Museum in Washington , het Museum für Völkerkunde in Frankfurt, het Museum voor Volkenkunde in Rotterdam , het Nationaal Museum of Anthropology and Ethnology in Florence en National Museum in Kopenhagen nader bezien.
Op de tweede dag volgden de collecties van het Nationale Museum in Djakarta, het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden, het Museum für Völkerkunde in Basel, het Tropenmuseum in Amsterdam en het Rautenstrauch-Joest Museum in Keulen.
Het geheel werd afgewisseld met film- en video vertoningen en met -door de gemeente Delft - aangeboden lunches. Tijdens de pauzes werden in de wandelgangen, waar de museummedewerkers elkaar troffen vele ervaringen uitgewisseld en enthousiaste gesprekken gevoerd.

Uit de voordrachten bleek dat vele collecties hun ontstaan te danken hebben aan privé-verzamelaars in de 18e en 19e eeuw, toen "treasure hunters" rariteitenkabinetten inrichtten.
Veel van deze grondleggers werden gedreven door wetenschappelijke belangstelling (o.a. door het in die tijd populaire documenteren van culturen vanuit een evolutionistisch standpunt), bestuurskundige onderwijskundige en estetische motieven. In later tijd werden door musea verzamelreizen en wetenschappelijk veldwerk uitgevoerd, terwijl recent ook het bewaren van de erfenis van het verleden, het behoud van kennis en vaardigheden een rol spelen, zodat het museum een inspiratiebron kan vormen voor nieuwe generaties. Tegenwoordig wordt ook ingehaakt op het moderne cultureel toerisme. Reeksen kooplieden, ambtenaren, zendelingen, militairen en medici brachten talloze voorwerpen bijeen, al dan niet geïnspireerd door grote mannen als Forster, Abbott, Wirz, Sarasin, Vatter, Thomsen Von Siebold, Reinwardt etc.

Het is hier uiteraard niet de plaats om U een volledig verslag van het symposium te geven. De voordrachten zullen t.z.t. door het museum gebundeld worden en komen dan voor iedere belangstellende ter beschikking.

Het museum Nusantara kan met voldoening terug zien op een zeer geslaagd symposium, dat door de inzet van de museumstaf en de hulp van vrijwilligers een groot succes is geworden.

ml.

4.4 Op jacht naar de schat, "Treasure Hunting"

Het jubileumjaar 1989 (125 jaar na de oprichting van de 'Indische Instelling') wordt gemarkeerd met liefst 3 tentoonstellingen en een internationaal symposium. Er is een indrukwekkend comité van aanbeveling aangezocht en extra gelden worden gevonden door een beroep op het bedrijfsleven te doen en de uitgifte van een 'Museum Jubileumpas'.
In het boek 'De Indische Instelling Delft' worden 2 tentoonstellingen toegelicht:

- "Schattenrijk Nusantara", topstukken uit eigen collectie ..van 11/2/'89 – 24/9/'89 en
- "De Indische Instelling Delft", méér dan een opleiding….. van 28/5/'89 – 24/9/'89

Van de 3e tentoonstelling: "NIAS, een verdwenen cultuur in beeld gebracht "die liep van 20/10/'89 tot 1/4/'90 werd een groot formaat catalogus : "NIAS Tribal Treasures", *Cosmic reflections in Stone, wood and gold* uitgegeven door Volkenkundig Museum Nusantara.

Kort na het beëindigen van de eerste twee tentoonstellingen op 24 september '89 en direct voorafgaand aan de tentoonstelling over NIAS werd er op 19 en 20 oktober '89 een symposium over het verzamelen van etnografica gehouden. Voor dit symposium, dat gehouden werd in de raadszaal van het stadhuis van Delft, werd een keur van internationale sprekers uitgenodigd, gelieerd aan een aantal belangrijke volkenkundige musea. Zij moesten vooraf hun bijdrage (paper) aanleveren. In het Nusnatara Bulletin nr. 3 van jaargang 7 uit 1989 wordt door ml. verslag gedaan van het symposium (zie linkerpag.).
De volgende stap zou zijn : bundel de voordrachten tot een mooi boekje en Nusantara en Delft zouden nogmaals internationaal op de (etnografische) kaart gezet zijn.

Helaas bleek dat geen eenvoudige opgave. Vooreerst is niet geheel duidelijk wie het initiatief nam voor het symposium; in één verslag wordt vermeld: "georganiseerd door de Etnografische Vereniging en het genootschap Ned.-Indië i.s.m. het Museum". In de stukken van de Vereniging is daar verder niets over te vinden; in de verslagen van de bestuursvergaderingen van de Stichting des te meer. Wat volgde was een 12-jarige reeks met vele afleveringen à la 'zoek de schat'. Het geheel is een illustratie van overleg achter de schermen, het oplichten van een tipje van de sluier, van hoe besturen soms worstelen met interpretaties van statuten tot oprechte eigen inzichten en verantwoordelijkheden.

Het symposium had een enigszins 'Leids' karakter door het voorzitterschap van prof. Van Dijk en prof. Schefold met als spreker ook nog drs. G. van Wengen van het Rijksmuseum voor Volkenkunde (Leiden). Prof. Schefold stelde een synopsis op voor de uitgave van de bundel voordrachten onder de titel 'Treasure Hunting' en rekening houdend met 20 à 25 bladzijden per spreker schatte hij de kosten voor de uitgave op fl. 50.000,= à fl. 75.000,= . Prof. Schefold zou samen met drs. Vermeulen (Leiden) de redactie vormen. Sommige sprekers moesten nog hun (aangepaste) bijdragen aanleveren en er werd ook nog nagedacht over zaken als thema, inhoud en vorm.

Bij kennelijk gebrek aan voortgang van het projekt wordt er in 1993 een AIO (assistent in opleiding) aangesteld voor de samenstelling van de symposiumbundel (zonder direct zichtbaar resultaat). Twee jaar later, in 1995, wordt er in Leiden een symposium gehouden over Indonesian Collections in Ethnological Museums" dat in 1997 nog een vervolg krijgt in de vorm van een HOVO (Hoger Onderwijs Voor Ouderen) cursus; de naam van die cursus was: "Beroemde verzamelaars van het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden".In overleg over de mogelijke oplage en verkoopprijs wordt in 1997 als uitgever de Cambridge University Press genoemd.

Aan de Stichting Nusantara wordt gevraagd eventueel garant te staan voor fl. 10.000,= en/of een afname aantal te garanderen. De reactie van de Stichting was: "…. De geraamde kosten gaan de beschikbare middelen ver te boven (de schattingen bedroegen fl. 50.000,=, met alleen zwart/wit foto's en met gespreide kleurenfoto's fl.100.000,=)…. moeten derhalve afzien van publicatie ". Het bestuur van de Stichting vraagt in 1998 aan twee deskundigen om een uitdraai van de inmiddels toch samengestelde bundel te beoordelen en daarover advies uit te brengen. Dat advies aan het bestuur van de Stichting is niet positief, waarna een brief van de Stichting aan de redactie (prof. Schefold en drs. Vermeulen) wordt opgesteld: "…Wij scharen ons achter het oordeel van onze deskundigen en zien af van financiële medewerking" ! Snel volgt dan een reactie van de redactie aan het bestuur van de Stichting: "….Teleurstelling en verzoeken om nader overleg…"
In 1999 volgt dan een voorstel om de 'goede' voordrachten uit het symposium van Delft (1989) samen te voegen met het vergelijkbaar symposium in Leiden uit 1995. Een redactieraad onder leiding van dhr. Pieter ter Keurs ziet een mogelijkheid om deze combinatie over verzamelen in de bestaande uitgavenserie Mededelingen van het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden onder te brengen. De planning voor de uitgave is dan het jaar 2000. Die planning wordt niet gehaald en in januari 2001 volgt er weer een verzoek van drs. Vermeulen aan de Stichting om een bijdrage in de kosten ad fl. 5000.= voor een laatste correctie-ronde van het manuscript.

Begin maart antwoordt de Stichting in een brief aan prof. Schefold en drs. Vermeulen afwijzend op die aanvraag met als argumentatie 'dat de bundel is gedateerd en de Stichting er in principe alleen voor aankopen van Museum Nusantara is'.

Dan komt de langjarige voorzitter van de Etnografische Vereniging en Stichtingsbestuurder Jos van Leur in actie en bewerkstelligt toch de bijdrage van de Stichting.

Op 21 november 2002 volgt dan tenslotte toch de presentatie (in Leiden bij het RvV) van het boek

Treasure Hunting? Collectors and Collections of Indonesian Artefacts
– Edited by Reimar Schefold and Han Vermeulen-

een publicatie in de serie Mededelingen van het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden, in samenwerking met de Research School CNWS van de Universiteit Leiden, met steun van de Stichting Nusantara, Delft (verwachte verkoopprijs tussen de 25 en 30 Euro).

TREASURE HUNTING? Collectors and Collections of Indonesian Artefacts
Edited by Reimar Schefold and Han F. Vermeulen

Table of Contents

1 Introduction: Collectors and the Collecting of Ethnographic Artefacts
Reimar Schefold and Han Vermeulen

2 Gathering and Describing: Dutch Interest in Eastern Nature and Culture
Kees van Dijk

3 Treasure Hunters in the Field: Collecting Ethnographic Artefacts in the Netherlands East Indies (1750-1940)
Hetty Nooy-Palm

History and Policies of Museum Collections

4 Indonesian Collections in the National Museum of Ethnology at Leiden
Ger D. van Wengen

5 Early Indonesian Collections in Copenhagen
Inger Wulff

6 Treasures of Nusantara: The Ethnological Collections of the City of Delft
Jos L.W. van Leur, in association with René S. Wassing

7 Dr. Elie van Rijckevorsel, the Dutch Protestant Missionary Society and the Museum of Ethnology in Rotterdam
Alit M.L.R. Djajasoebrata

8 Hunters, Gatherers and Collectors: Origins and Early History of the Indonesian Collections in the Tropenmuseum Amsterdam
Koos van Brakel

9 Fritz Sarasin, Paul Sarasin and Paul Wirz: Their Significance for the Indonesian Collections of the *Museum für Völkerkunde* in Basel
Sylvia Ohnemus

Motives and Methods of Individual Collectors

10 The Polymath as Collector: Thomas Stamford Raffles and Indonesian Culture
Helen I. Jessup

11 Elio Modigliani and the Indonesian Collections of the National Anthropological Museum of Florence
Sara Ciruzzi

12 A Collector and His Museum: William Louis Abbott (1860-1936) and the Smithsonian
Paul M. Taylor

13 Wilhelm Müller-Wismar (1881-1916): Hunting for Answers in the Banda Sea
Nico de Jonge and Toos van Dijk

14 The Present through the Past: The Ernst Vatter Collection in Frankfurt a.M.
Ruth Barnes

Epilogue

15 Collecting Documents from the Past and Present for a Better Future: The Role of Museums in Indonesia
Moh. Amir Sutaarga

Notes on Contributors

Nu de restauratie van de etnografische verzameling der gemeente zover gereed is, dat zij voor het publiek kan worden opengesteld, nodigen wij U uit tot de bijwoning van de officiële opening van het tijdelijk in het gebouw Oude Delft 136 ingericht museum op zaterdag 14 april 1956, des middags om 4 uur.

Delft, 7 april 1956.

5. Museum Nusantara

5.1 Historie van Museum Nusantara

De historie van het Museum is in een tweetal eerder verschenen publicaties uitvoerig belicht. De belangrijkste data die aan die publicaties zijn ontleend worden hieronder summier weergegeven maar men wordt nadrukkelijk aangeraden zelf het hele verhaal over de eerste 125 jaar van het bestaan van de collectie Nusantara na te lezen in de publicatie ***'De Indische Instelling te Delft '***, een uitgave van museum Nusantara uit 1989. Een tweede bron van informatie over Nusantara is te vinden in het blad **Delf** , 4e kwartaal 2004 (Cultuurhistorisch Bulletin Delft), waarin een tweetal interessante artikelen zijn opgenomen,onder de titel van respectievelijk " ***Indonesisch Etnografisch Museum wordt Volkenkundig Museum Nusantara"***, door Rita Wassing-Visser over de periode 1972 – 1987 en een artikel ***"Volkenkundig Museum Nusantara wordt Museum Nusantara"*** door Pim Westerkamp over de periode tot 2004. (die als bijlagen achterin zijn overgenomen). Belangrijkste data zijn:

1864 Oprichting Indische Instelling, start Indische Verzameling

1901 Opheffing Indische Instelling

1904 Verkoop van de bibliotheek van de Indische Instelling naar Berlijn

1911 Verzameling krijgt de naam: 'Indonesisch Etnografisch Museum'
(en een klein plekje in het Prinsenhof)

1953 Gemeenteraad van Delft besluit 'dat de collectie van grote waarde is voor Delft' en stelt geld voor de broodnodige restauratie van de collectie beschikbaar.

1954 1e tentoonstelling van een deel van de collectie op de zolder van het Meisjeshuis.

1964 Verhuizing naar het Agathaplein. Opening met de tentoonstelling "***Indonesische kunst uit eigen bezit"*** met uitgebreide catalogus (*100 jaar verzamelen*).

1977 Heropening museum, na een jaar verbouwen, onder de nieuwe naam:"
"***Volkenkundig Museum Nusantara***"

1989 Symposium over verzamelen van etnografica in de raadzaal van het Delfts stadhuis ter gelegenheid van het 125 jarig bestaan van de collectie.

2000 Heropening van het museum onder de naam: ***"Museum Nusantara***" , na herstel van het dak en de centrale verwarming en met een nieuwe organisatie en indeling.

2011 Op 11 maart vindt na een ruim 2-jarige verbouwing de hernieuwde opening van het ***Museum Nusantara*** plaats.

Museum Nusantara
Tussen Hemel en Aarde

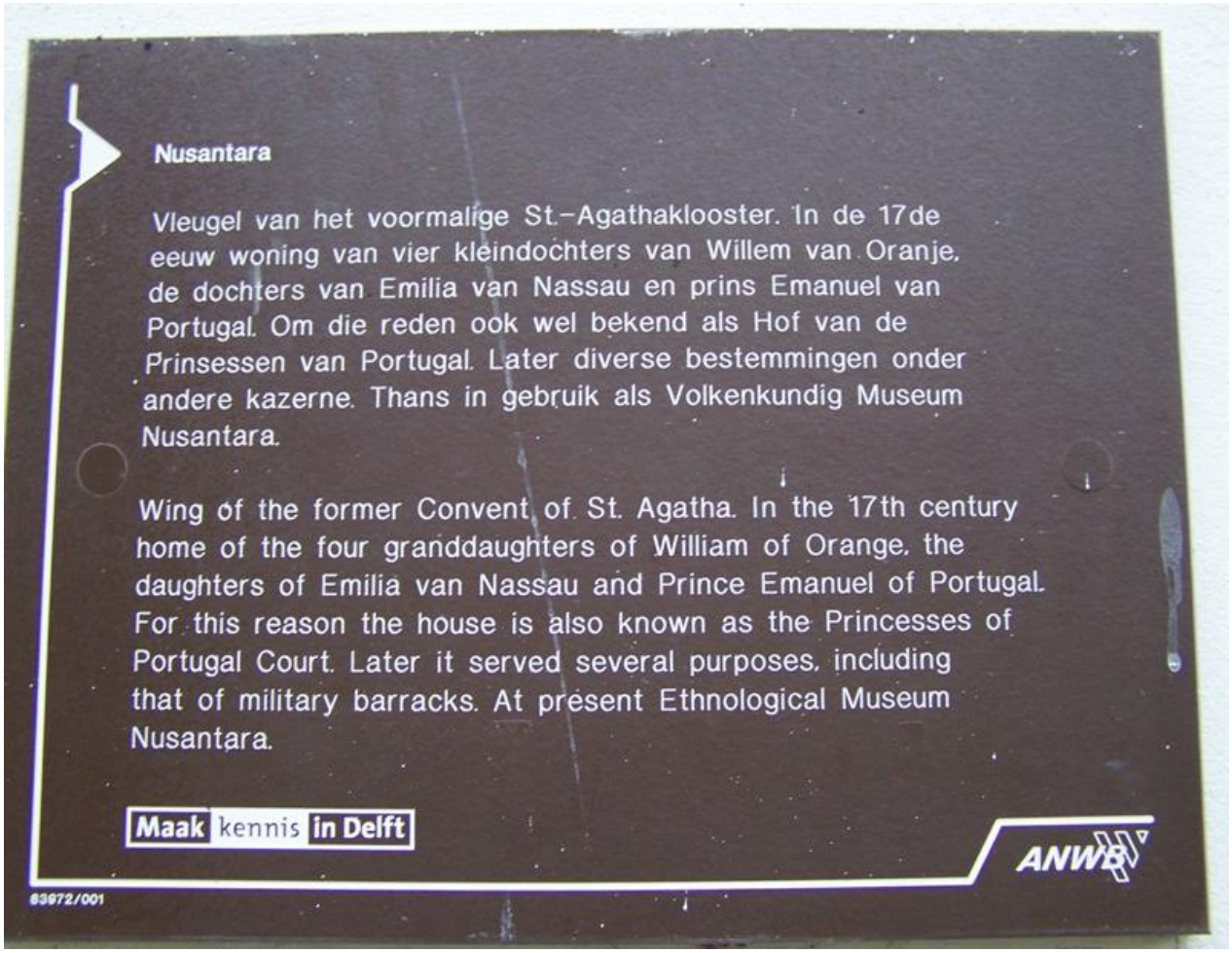
Nusantara
Vleugel van het voormalige St.-Agathaklooster. In de 17de eeuw woning van vier kleindochters van Willem van Oranje, de dochters van Emilia van Nassau en prins Emanuel van Portugal. Om die reden ook wel bekend als Hof van de Prinsessen van Portugal. Later diverse bestemmingen onder andere kazerne. Thans in gebruik als Volkenkundig Museum Nusantara.
Wing of the former Convent of St. Agatha. In the 17th century home of the four granddaughters of William of Orange, the daughters of Emilia van Nassau and Prince Emanuel of Portugal. For this reason the house is also known as the Princesses of Portugal Court. Later it served several purposes, including that of military barracks. At present Ethnological Museum Nusantara.
Maak kennis in Delft
ANWB
83972/001

5.2 De mensen van het Museum

a. Conservatoren

Het tentoonstellingsbeleid, het beheer van de collectie (die zich grotendeels in het depot bevindt) en de presentatie zijn grotendeels de verantwoordelijkheid van de conservatoren. Zij moeten op de hoogte zijn van wat er zich nog in het depot bevindt, keuzes maken en toelichtingen schrijven en ook nog de externe vakontwikkelingen bijhouden. Bijgaand een overzicht van de conservatoren (met slechts 1 kenmerk) die sinds 1953 zijn aangetreden;

1953 – 1964	drs. J. de Hoog,	medeoprichter Etnografische Vereniging
1964 – 1972	Jan van der Werff	drijvende kracht achter aanschaf Gamelan
1972 – 1987	Rita Wassing-Visser	nieuwe inrichting ‘76/’77
1987 – 1991	Walter Gronert	meerdere lustrum tentoonstellingen 1989
1991 – 2005	Pim Westerkamp	‘99/’00 herinrichting Nusantara
2005 –	Amy Wassing	2011 herinrichting museum

Naast voornoemde activiteiten, lezingen en diverse publicaties hebben een aantal conservatoren ook meegewerkt aan de reguliere uitgaven die van 1959 – 1969 verschenen onder de titel **Kultuurpatronen.** Deze degelijke cahiers over diverse etnografische onderwerpen en etnografica verschenen als 1 à 2-jaarlijks bulletin van Delfts Etnografisch Museum.

Van de hand van Rita Wassing en Pim Westerkamp verschenen in het al eerder genoemde Delf (oktober 2004) een tweetal artikelen over de naamswijziging van museum Nusantara in resp. 1977 en 2000; beide artikelen zijn zeer illustratief voor veranderend museumbeleid in de tijd. Pim Westerkamp hield ook regelmatig ‘spreekuur’ waar men terecht kon om de afkomst en de echtheid van Indische voorwerpen kon laten beoordelen.

b. Medewerkers en vrijwilligers

Het beheer en behoud van de collectie, archivering en onderzoek, het vervaardigen van fraaie affiches, techniek en facilitaire zaken, educatie, secretariaat en directievoering allemaal zaken die onontbeerlijk zijn voor een actief museum. Namen noemen we niet maar velen van u weten wie het betreft (toch één bekende naam voor de ouderen : Sudewo Suwondo, assistent in Nusantara in de jaren ’80).

Of er weer veel vrijwilligers in het museum nodig en beschikbaar zijn zal de tijd leren. In het hoofdstuk over de Vereniging viel te lezen dat daar in het verleden wel veel animo voor was.

KLAPPERTAART - RECEPT

Met het oog op de komende feestdagen dacht ik er goed aan te doen een lekkere klappertaart in de keukenhoek op te laten nemen. Het is een van mijn "doorgeefrecepten". Deze heb ik gekregen van een lieve vriendin die het op haar beurt van haar net zo lieve moeder heeft overgenomen. Ik heb van beide keukenprinsessen ooi het baksel gegeten. Heerlijk! En voor de zoveelste keer weer geconstateerd dat iedereen een eigen hand van koken en bakken heeft. Beide taarten waren volgens hetzelfde recept bereid maar smaakten toch "anders" lekker. Daar gaat-ie-dan.

Ingredienten:

1 pak jonge klapper (diepvries)
12 sneetjes witbrood (korstjes afsnijden)
1 liter vocht (± 200 cc koffiemelk + ontdooid klapperwater + water)
4 grote eieren
50 gr. gesmolten boter (echte is het lekkerst, dieetmargarine is gezonder)
300 gr. suiker
6 zakjes vanille-suiker

Bereiding: Diepvries klapper een paar uur of een avond van te voren ontdooien. Boter of margarine smelten. De oven voorverwarmen. Een vuurvaste schotel van ± 1½ liter invetten (niet afhalen van de 50 gr. gesmolten boter). De sneetjes witbrood in stukjes snijden en in het vocht weken. De eieren samen met de suiker schuimig kloppen, zeker wel een minuut of tien. Dan de diepvries klapper er doorheen roeren samen met de vanillesuiker. De inmiddels zacht geweekte stukjes brood fijn prakken en met vocht en al bij het mengsel gieten. Met de gesmolten boter erbij alles nog eens goed door elkaar roeren en in de ingevette schaal gieten. Bovenop het mengsel 4 klontjes boter doen.

In de voorverwarmde oven de taart 30 minuten bakken op stand 4/5 (+ 200° C) daarna 30 min. op stand 5 (± 220°). Daarna uit de oven halen. Niet in de oven laten staan want dan wordt hij te hard en droogt uit.

Veel succes! Hilly Djohani.

uit Nusantara Bulletin nov. '92

5.3 De winkel van Nusantara

In Museum Nusantara werd er in 1985 door Joop de Blij en Walther Gronert een winkeltje in etnografica ingericht. Twee jaar later, in 1987, werd aan Rinus van Huijksloot gevraagd of hij de organisatie van de winkel op zich wilde nemen met als opdracht om te zorgen voor 'betaalbare' etnografica. Niet alleen stukken uit Indonesië werden daar verkocht maar ook bijvoorbeeld uit Tibet en Nepal. Dank zij goede relaties met collectioneurs en betrouwbare handelaren konden er vaak speciale zaken worden ingekocht. Bij veel kopers en verzamelaars heeft de winkel van Nusantara in de loop der jaren een goede naam opgebouwd mede o.a. door de goede productinformatie, de reële (misschien wel lage) prijsstelling en een deskundig verkoopteam (Louis, Eric).

Naast ook de verkoop van hedendaagse sieraden, zoals kettingen waarnaar een grote vraag is (inkoop Tamara) en die zorgen voor een snelle verkoop worden er ook en aantal speciale, in Indonesië met de hand gemaakt producten verkocht. Deze wat duurdere, op aanwijzing van Rinus vervaardigde producten als bijvoorbeeld de op een fraaie voet gemonteerde Nautilusschelpen, kunnen heel goed dienen als uniek relatiegeschenk. Daarbij worden ook de handwerkslieden in Indonesië gesteund.

De winkel is voor Nusantara een trekker van belang en heeft in de 35 jaar van zijn bestaan goede diensten bewezen in de strijd om het voortbestaan van Nusantara als museum.

Vervolg van rechter pagina

Publicaties en tijdschriften op het gebied van de ontwikkelingsproblematiek van Derde Wereldlanden en de etnische groeperingen in Nederland worden ook opgenomen. Literatuur die vooral gericht is op de culturele en politiek-sociale ontwikkelingen in deze landen, de positie van etnische groeperingen in Nederland en relevante ontwikkelingen die daarmee samenhangen. De publicaties worden voornamelijk als presentexemplaar van, of in ruilrelatie met diverse instituten (NOVIB, Internationale Samenwerkings- organen) aan de bibliotheek aangeboden. De tijdschriften worden met steunabonne- menten in de collectie opgenomen; enkelen krijgt de bibliotheek gratis toegezonden.

De doelstelling van de bibliotheek sluit aan op de eigen, individuele, levenssituatie aan die van andere samenlevingen en culturen, om zodoende te komen tot een beter begrip voor andere dan de eigen levensopvatting en levenswijze.
Binnen dit kader functioneert de bibliotheek in de ruimste zin als ondersteuning in de vorm van vraagbaak, bron van informatie en documentatiecentrum, intern voor de museumstaf en extern voor het publiek. Helaas is er geen uitleenservice.

Intern betekent het vooral serviceverlening aan de museumstaf en -medewerkers voor het speuren naar relevante literatuur bij de opbouw van diverse tentoonstellingen. Eventuele aanvragen van in eigen collectie niet-aanwezige literatuur bij andere instituuts-bibliotheken. Bij de aanschaf van nieuwe boeken wordt, behalve met het oriëntatiegebied van het museum, ook rekening gehouden met de diverse thema's van tentoonstellingen.
Externe serviceverlening bestaat voornamelijk uit het geven van informatie over boeken/tijd-schriften of foto/foldermateriaal betreffende diverse volkenkundige onderwerpen. Dit gebeurt zowel schriftelijk als telefonisch. Leenaanvragen worden doorverwezen naar een voor de aanvrager dichtstbijzijnde uitleenbibliotheek. Externe uitleen wordt alleen in bijzondere gevallen toegestaan en wordt dan als bruikleen behandeld, d.w.z. tegen een verzekeringswaarde c.q. borgsom. "Ter plekke lezen" is (op afspraak) wel mogelijk en fotokopieën maken eveneens.
Bibliotheek Nusantara ligt rechts van de hoofdingang in het museum. Een ruimte van ± 35 m2, waarbij dit jaar de aangrenzende kamer van de voormalige conservator is bijgetrokken. Er is een ruime leestafel in de bibliotheek die plaats biedt aan maximaal 8 personen. De collectie bestaat uit ± 6500 banden, boeken en tijdschriften die geregistreerd zijn in kaartsysteem en catalo-gusbakken. De boeken en tijdschriften staan in kasten en archiefdozen (voorlopig) langs de wand.

Bibliotheektechnische werkzaamheden worden met de zeer gewaardeerde hulp van drie vrijwilligers gedaan die sinds jaren trouw eens per week daarvoor in de bibliotheek komen. Mw. Quarles van Ufford neemt de titelbeschrijving in concept, het catalogiseren van boeken, het inwerken van boeken (voorzien van signatuur en stempel en op de planken zetten) en het inschrijven van aanwinsten voor haar rekening. Mw. Kalmeijer typt de concepten uit op de systeemkaartjes voor de verschillende catalogibakken. In de afgelopen drie jaar hebben ze samen een achterstand van bijna 1000 boeken ingewerkt. Mw. Roijer doet de tijdschriftenadministratie en de opslag in archiefdozen. Deze werkzaamheden worden in nauwe samenwerking met en onder verantwoordelijkheid van de bibliothecaris gedaan. Die met een hartelijk dank voor hun trouwe hulp wil besluiten met de hoop dat dit stukje enig zicht heeft gegeven op het reilen en zeilen van bibliotheek Nusantara.

Hilly Djohani, bibliothecaris

5.4 De Nusantara bibliotheek

Het is de bedoeling dat in het recent heropende Museum weer een ruimte als bibliotheek wordt ingericht. Weliswaar is de oorspronkelijke bibliotheek in 1907 naar Berlijn verkocht en hebben latere aanwinsten soms van vocht en schimmel te lijden gehad maar er zijn ook nieuwe aankopen en schenkingen gedaan. Onderstaande notitie uit het Nusantara Bulletin van augustus 1990 nr. 3 door ons huidig erelid en toenmalige bibliothecaresse Hilly Djohani geeft een helder beeld van het doel en functie van de bibliotheek destijds. Met geringe aanpassingen (database in plaats van kaartenbak) lijkt de beschrijving van 20 jaar geleden zó als handleiding voor de nieuwe bibliotheek te kunnen dienen.

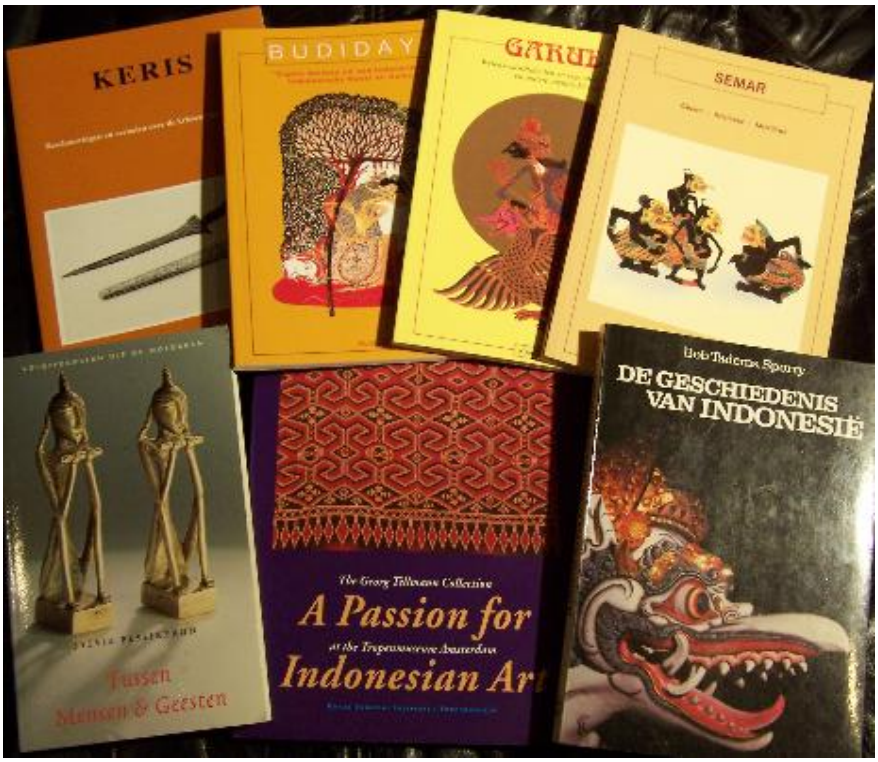

ZICHT OP BIBLIOTHEEK NUSANTARA

Vanwege de verbondenheid met het museum is bibliotheek Nusantara onder te brengen bij de Speciale Bibliotheken (SB), d.w.z. onder de Volkenkundige Literatuur-bibliotheken.
In de collectie zijn dan ook voornamelijk boeken, publikaties en tijdschriften opgenomen van de meest uiteenlopende volkenkundige onderwerpen incl. land/zeekaarten cq. atlassen.

Vanaf 1972 is deze specialisatie zich vooral gaan richten op het Indonesische cultuur- gebied, dat behalve Indonesië ook Maleisië, de Filippijnen, Papua New Guinea en Oceanië omvat. Vooral over Indonesië zijn er tot op heden boeken aangeschaft. Van zuivere wetenschappelijke literatuur tot populairwetenschappelijke boeken en Indische bellettrie (originele eerste drukken- en of herdrukken). Ook door schenkingen o.a. van wijlen dhr. J. Beltman, heeft de bibliotheek momenteel een indrukwekkende collectie Indische bellettrie.

Vervolg op linker bladzijde

5.5 Tentoonstellingen in Museum Nusantara.

Het volgende overzicht van 55 jaar tentoonstellingen in Nusantara alsmede het overzicht van de verschenen catalogi in § 5.4 is opgesteld met dank aan de medewerkers van Erfgoed Delft.

1956 *14 april*: Opening van het Etnografisch Museum te Delft, in 2 zolderruimten van het Meisjeshuis. Er is een expositie ingericht over Indonesië en Nieuw-Guinea.
1960 *1 oktober*: Opening lustrumtentoonstelling…… . ***"Maskers uit Nieuw-Guinea"***.
24 november – 31 maart '63: tentoonstelling……. ***"Kunst van Nieuw-Guinea".***
1964 Het Etnografisch Museum verhuist van de zolders van het Meisjeshuis naar het Agathaplein. Opening 13 november met ***"Indonesische kunst uit eigen bezit".***
1965 *17 december*: Opening tentoonstelling…… ***"Bali, kringloop van het leven".***
in het kader van het tweede lustrum van de Vereniging.
1966 *22 december – 30 april '67*: …… ……***"Leven en dood op Soemba".***
1967 *12 november – 15 september '68*:…… ***"De Bataks op weg".***
1971 ……..***"Bleckmann, schilder van het oude Java".***
1972 ……***"Koninklijk Souvenir uit Indonesië".***
7 april – 31 oktober:…… ***"Batik op Java, toen en nu"***.
1974 *8 februari:* Opening tentoonstelling…… ***"Sumatraanse schoonheid".***
december: Opening tentoonstelling… "***W.O.J. Nieuwenkamp, Etno-graficus***".
1975 *13 dec.–18 jan.i'76*: ……***"Speelgoed, spellen en spelletjes uit Indonesië".***
1977 *10 juni*: Heropening van het museum na een jaar verbouwen, dat daarbij een nieuwe naam krijgt : *"Indonesisch Etnografisch Museum"* wordt *"Volkenkundig Museum Nusantara* - museum voor het Indonesische kultuurgebied".
december: ……..***"Een Hagenaar in het Oosten, etsen van Marius Bauer".***
1978 *maart – september*:…… . "***Trengganu, een vissersbestaan in Maleisië".***
Juni: ……..***"Scheepvaart en Visserij in Indonesië".***
3 november – 3 januari '79:……..***"Het Balische werk van Willem Gerard".***
3 november – 1 april '79:…….…… ***"Kleding in Tempo Doeloe".***
1979 *15 juni – december*: ……..……***"Speelgoed voor de Zielen".***
13 december – 3 maart 1980:…***"Affandi, een Indonesische impressionist".***
1980 *14 maart* - ……..…***"Kolé-Kolé, vissen en varen in Oost-Indonesië".***
19 september - ……. ***"Blauw en Bont", batik***.
12 december: Opening ***"Ramayana, Epos, Religie, Theater"*** in Nusantara en in Het Prinsenhof ……***"Indiase Miniaturen".***
1981 *17 september*: Opening …… ***"Pameran Masohi Maluku".***
1982 *Mei*: Opening …… ….***"Taal der kleding".***
1985 *20 september*: Opening…… ……. ***"Bali in Beeld".***
december: Opening…… … … …….. ***"Meubels in Indonesië"***
en ***"Schoolboeken en Schoolplaten in het Oude Indië".***
1986 *januari*: Opening…… …… …… ***"Afghanistan, Volk en Verzet".***
april: Opening:…… …… ……. ***"Het Jappenkamp".***
mei: Opening … .***"Keris Pusaka"*** en ***"Gouddraadweefsels uit Sumatra"***.
oktober: Opening…… …….. ***"Met Andere Ogen".***
1987 *24 april*: Opening…… ***"De Filippijnen, 400 jaar Kunst en Cultuur".***

1989 *20 en 21 oktobe*r: …..Symposium in Nusantara……. .***“125 jaar verzamelen”.***
11 februari – 24 sept.:.***“Schattenrijk Nusantara”*** en ***“De Indische Instelling”.***
Manifestatie…… ***“Kunst en Cultuur uit de Asmat”.***
29 september - 13 januari:…….. ***"Het Indisch Bouwen".***
1990 *26 januari - 26 aug.:….. **"Nias, een verdwijnende cultuur in beeld gebracht".***
1991 *9 februari - 25 augustus*:…… ***"Javaanse Danskunst".***
*6 september - 8 december ……..……**"Hasan Djafaar, schilder uit Sumatera".***
14 december - 15 maart:……..***"Henri de Wolf, Groninger uit Azië".***
1992 *11 april - 30 augustus:…….. .**"Bunga-Bunga Indonesia; bloemen in rituelen".***
*3 oktober - 15 maart: ……..**“Batiks van Nusantara”.***
1993 *11 september - 30 januari: ……..… **"Borneo".***
1994 *27 maart - 19 juni*:……... ***"Koffie in Nederland"*** tentoonstellingen in de musea Nusantara, Het Prinsenhof en Lambert van Meerten.
30 sept. ***"Minahasa, sporen van een oorspronkelijke cultuur in Indonesië".***
1998 *16 dec. - 20 april: …**"Poppen en Maskers van de Javaanse Wayang"*** deel I,
*……**"van prinsen, prinsessen en andere helden".***
28 april - 9 aug.:….. ***"Poppen en Maskers van de Javaanse Wayang"*** deel II.
15 sept. - 14 februari: ***"Gemaakt in Palembang, kunst uit Zuidoost-Sumatra".***
2000 *29 febr. - 30 april*:…… ***"Gaven van gulle gevers; weefsels uit Indonesië en Zuidoost-Azië".***
*8 juni - 3 septembe*r:. ..***"Reformasi Indonesia, protest in beeld, 1990 - 2000".***
2001 *……..……**"Artists in exile".***
*……...**"Paters in Papoea".***
2002 ***"Burgers verzamelen Schatten in Delft 1600/1750"***, tentoonstellingen in de musea Nusantara, Het Prinsenhof, Lambert van Meerten.
29 september - 17 maart:…… ***"Rituelen rond de Dood".***
2003 *26 april - 8 aug.*: …..***"Tussen tweewerelddelen in, wacht het verlangen van een oceaan"***, tentoonstellingen in Nusantara, Het Prinsenhof, World Art Delft.
“Bestemming Borneo, een spectaculaire erfenis, verzameling Martin Piers".
2004 *2 maart - 2 januari `05*: … ..…***topstukken uit de eigen collectie uit Borneo*.**
2004 *juni…… **“Als dag en nacht; urban Islam op Java”.***
2005 *24 juni – 8 jan….**Art Deco op Bali: Beeldhouwwerk van de Pita Mahagroep***
2005 *20 november ……**”Oorlogskinderen in Indië”.***
2006 *29 okt. – 30 sept. ’07…….. **”De Kris bewierookt, gekoesterd en gevreesd”.***
*13 dec. – 11 febr. ’07…… ……..**”Indische tantes. Indisch panorama”.***
2007 *1 juli – 17 febr. ’08 … …**”Peperdure textiel. Statussymbolen uit Lampung”.***
*Juli – 24 febr. ’08……**”Hedendaagse batikkunst”.***
*okt.’07 - ‘08……**”Kralenwerk van Teluk Cendrawash (geelvinkbaai)”.***
*27 nov. – 4 jan. ’09… ……..…… **“Mythen en Riten: Kunst uit Noordwest Nieuw-Guinea (West Papua) 1862 – 1962”.***
2008 *15 mrt. – 31aug……**”Dolf Breedveldt, modernist in Indië en Nederland”.***

WEEFSELS EN ADATKOSTUUMS
UIT INDONESIË
VOLKENKUNDIG MUSEUM NUSANTARA
DELFT

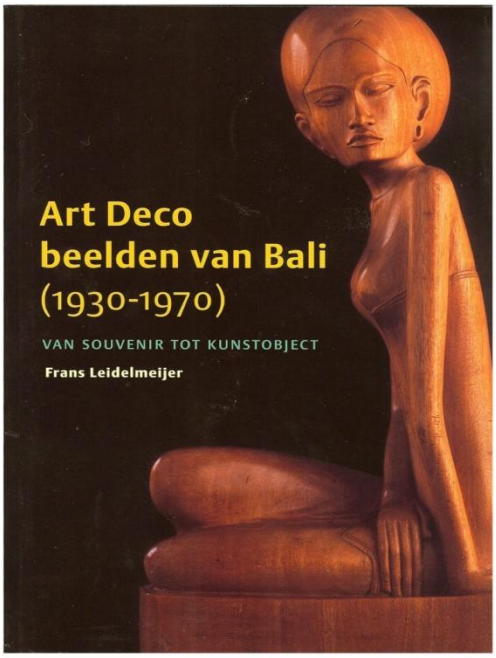
Art Deco
beelden van Bali
(1930-1970)
VAN SOUVENIR TOT KUNSTOBJECT
Frans Leidelmeijer

SUMATRAANSE
SCHOONHEID

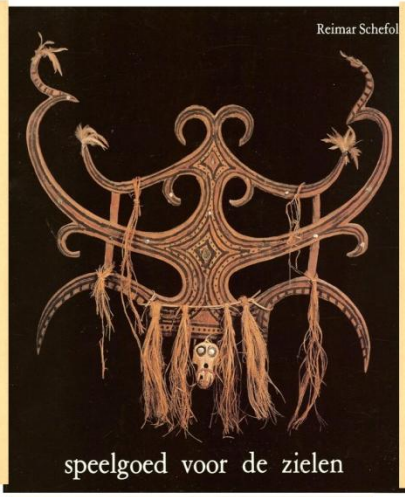
Reimar Schefold
speelgoed voor de zielen

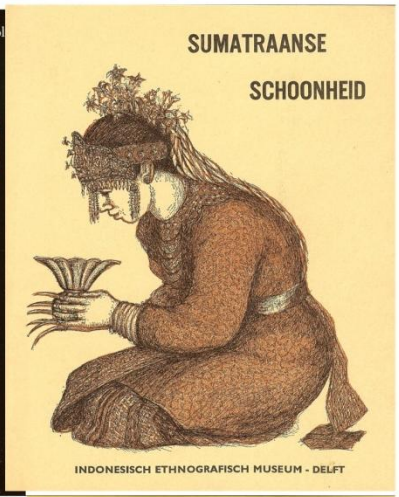
SUMATRAANSE
SCHOONHEID
INDONESISCH ETHNOGRAFISCH MUSEUM - DELFT

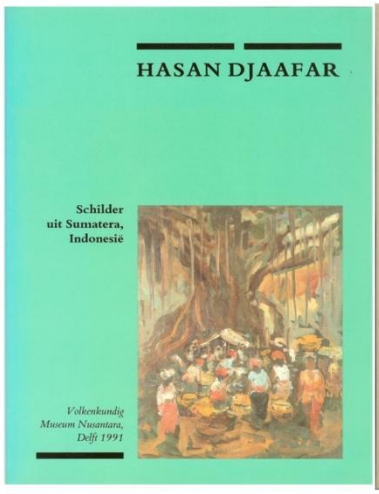
HASAN DJAAFAR
Schilder
uit Sumatera,
Indonesië
Volkenkundig
Museum Nusantara,
Delft 1991

Met andere ogen
400 jaar afbeelding
van Europeanen
door verre volken
Volkenkundig
Museum Nusantara
Delft 1986

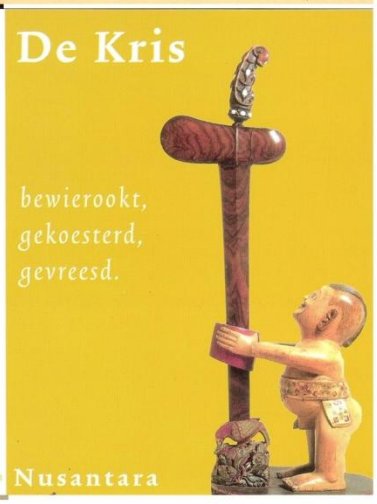
De Kris
bewierookt,
gekoesterd,
gevreesd.
Nusantara

5.6 Overzicht publicaties bij tentoonstellingen in Nusantara 1954 - 2008

Gids voor de tentoonstelling Wajang Purwå
1958: Nieuw Guinea. Kunst uit privé bezit
1960: Van Niger tot Limpopo, *J. de Hoog*
1960: Maskers van Nieuw Guinea (in Prinsenhof)
1961: Pre-Incakunst uit Peru. *J. de Hoog*
1964: Indonesische kunst uit eigen bezit 1864-1964 t.g.v. 100 jaar "Indische Verzameling".
1965: Bali, kringloop van het leven. *Dr. C.H.M. Nooy-Palm*
1967: Aziatische miniaturen (Prinsenhof)
1967: De Bataks op weg, okt.'67 - sept.'68. Inleiding door *Dr. Waldemar Stöhr* te Keulen
1969: Kunst en ambacht in Indonesië , nov. '68 – dec.'69
1970: Java, religie en kunst
1971: W.C.C. Bleckmann (1853-1942) schilder van het oude Java
1972: Batik op Java, toen en nu. *Alit M.L.R. Veldhuisen-Djajasoebrata*
1973: Kalimantan, Mythe en Kunst
1974: Sumatraanse Schoonheid, Kollektie Ir. J.H. Beltman, *J. v. d. Werff/ Rita Wassing*
1975: De karbouw en de kandaure. *Dr. C.H.M. Nooy-Palm*
1977: Trengganu. *Alit M.L.R. Veldhuisen-Djajasoebrata*
1977: Asmat, een verdwijnende koppensnellerskultuur in Irian Jaya. *René Sylvester Wassing*
1978: Kleding in tempo doeloe 1860 – 1920
1978: Het balische werk van Willem Gerard Hofker
1980: Blauw en bont. Chin.en Europ. invloed in de Batik v. Java: Collectie *Harmen Veldhuisen*
1980: .Speelgoed voor de zielen.Kunst en cultuur van de Mentawai-eilanden. *R. Schefold*
1980: .Ramayana. Epos, religie, theater
1981: Ikat-weefsels uit Oost Nusa Tenggara. *Marijke J. Klokke*
1981: Pameran Masohi Maluku. De Molukken, tussen traditie en toekomst. *Rita Wassing-Visser, Jos W.L. Hilkhuijsen*
1982: De taal der kleding. Weefsels en adatkostuums uit Indonesië. *Rita Wassing-Visser*
1983: De wereld van de Wayang. De schim van het verleden werpt zijn schaduw vooruit. *René Sylvester Wassing*
1984: Sieraden en lichaamsversiering uit Indonesië. *Rita Wassing-Visser*
1984: Koninklijke geschenken uit Indonesië. Historische banden met het huis van Oranje. *Rita Wassing-Visser*
1985: Furniture from Indonesia, Sri Lanka , India during the Dutch period, *J. Veenendaal*
1985: Bali verbeeld. *Wim Bakker*
1986: Een dak boven je hoofd, *Ada Haasnoot / Dijke van Adwin*
1986: Met andere ogen. 400 jaar afbeeldingen van Europeanen door verre volken. *R. Wassing-Visser, Martine Wolff*

1987: Kartawiyoga Maling. *Sudewo Suwondo*
1987: Rabine Raden Seto. *Sudewo Suwondo*
1990: Nias; Tribal Treasures.Cosmic reflections in stone, wood and gold. *Jerome Feldman*
1991: Hasan Djaafar : schilder uit Sumatera, Indonesie. *A. Kloosterboer*
1992: Bunga-Bunga Indonesia, bloemen in rituelen. *Pim Westerkamp en Hilly Djohani*
1994: Kopi Jawa. De vroege geschiedenis van koffie en het leven op plantages op Java
1994: Borneo. Dayak en Punan, de inheemse bevolking van Borneo
2002: Rituelen rond de dood : uitvaartgebruiken van Indonesiërs in Ned. en Indonesië. *Sylvia Pessireron*
2006: De kris, bewierookt, gekoesterd, gevreesd. *Amy Wassing*
2006: Art Deco beelden van Bali (1930-1970): van souvenir tot kunstobject.. *F.Leidelmeijer*

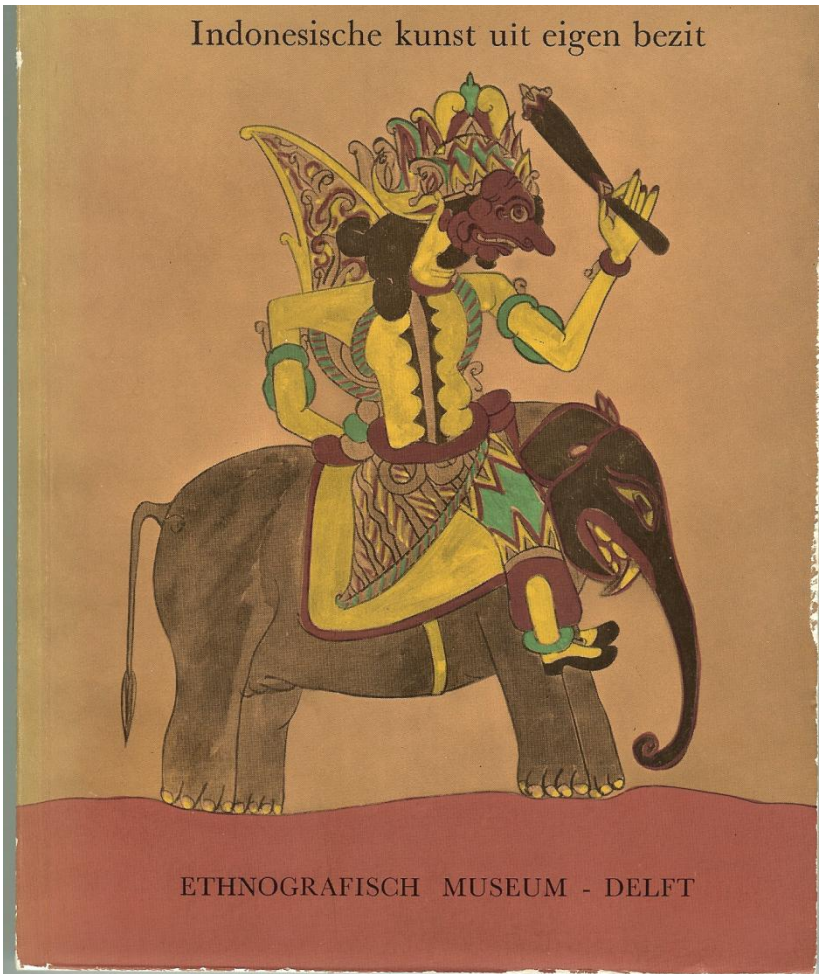

Kaft catalogus tentoonstelling 1964

Bijlage

De oorsprong van ons logo

door *E. Mischgofsky*

De oorsprong van ons logo

Erik Mischgofsky

Hierboven de originele tekening van Miguel Covarrubias op pag. 187 van zijn boek "Island of Bali" uit 1937. Hieronder ons logo. Zoek de verschillen!

Het verhaal volgens Nieuwenkamp

W.O.J. Nieuwenkamp schrijft over deze reis naar Bali in zijn dagboek van 1904:

> *8 maart scheep richting Bali, 18e maart 1904 aan wal in Singaraja.*
> *WOJ gaat meteen naar de resident in Singaraja.*
> *Hij heeft een jongen die Maleis en Balinees spreekt, salaris fl. 12,50 per maand.*
>
> *20 maart 1904. Fietst naar de tempel aan het strand, Pura Madué Karang (in Kubutambahan), en maakt een tekening. 's Avonds naar een wajang voorstelling.*
> *20e weer eind gefietst, schets gemaakt.*

WOJ nam de fiets mee uit Java naar Bali, maar nam hem ook mee terug. De mensen die hem op dit vervoersmiddel voorbij zagen komen waren verbijsterd.
Als Nieuwenkamp na 2 jaar, in 1906, terug komt ziet hij zichzelf op de fiets op reliëf afgebeeld in de tempel Pura Madué Karang in Kubutambahan. Met snor en tropenhelm. Hij tekent het reliëf over, maakt daar later zelf een reliëf van voor zijn huis in Fiesole bij Florence, en tekent dat ook weer (volgende pagina linksboven).

Later wordt het oorspronkelijke reliëf vernieuwd, omdat het beschadigd was bij de aardbeving van 1917. De man op de fiets ziet er dan uit als een Balinees met een udeng (hoofddoek) op. De tekening daarvan (zie vorige pagina) wordt opgenomen in Miguel Covarrubias, Island of Bali, 1937 pag. 187, en is de bron van ons logo.

Tijdens het laatste bezoek aan Bali in 1937 maakte Nieuwenkamp de tekening rechtsboven, waarbij hij ongetwijfeld heeft teruggedacht aan zijn fietstochtjes uit 1904. Onder: het reliëfvan de fietser staat aan de linkerzijkant van de voornaamste beeldengroep van de tempel (zie plattegrond van de tempel).

De oorspronkelijke en de latere versie van het reliëf

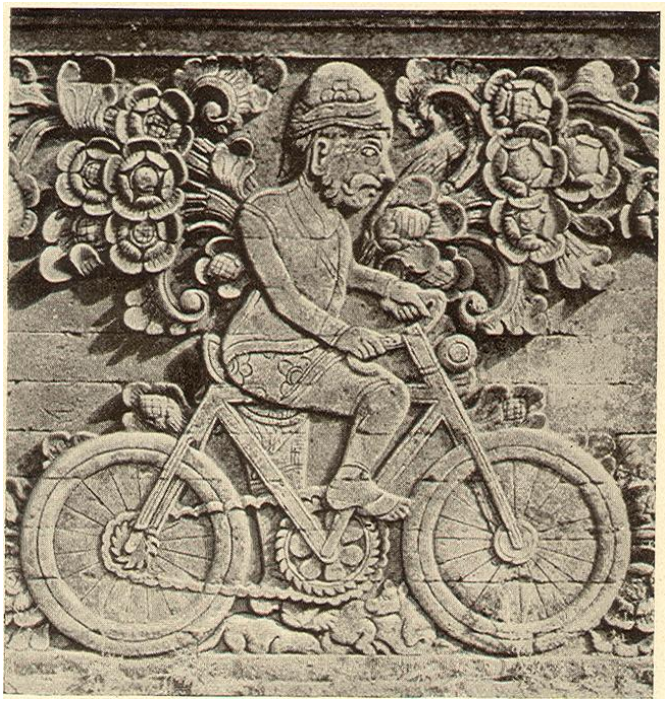

Hierboven een foto van de oorspronkelijke versie (ca 1904), al in juli 1928 over de volle voorpagina van de Berliner Illustrirte Zeitung afgebeeld. Hieronder een recente foto van de versie na de aardbeving van 1917. Achter het oor van de fietser is een bloemetje gestoken. Het reliëf wordt in bijna alle reisgidsen over Bali beschreven en vaak ook afgebeeld.

De legende van de fietser in de tempel Rura Medué Karang

Het reliëf van de fietsende Nieuwenkamp is aangebracht in de tempel Pura Medué Karang, de 'Tempel van de Heer der Akkers' (linksonder op een foto uit 1933) en ligt aan de noordkust van Bali even buiten Kubutambahan aan de zeewaartse kant van de weg naar Amlapura. De bewoners uit de omgeving bidden hier voor een goede oogst van hun koffie-, mais-, fruit- en groenteplantages.
In Noord-Bali is natte rijstbouw slechts beperkt mogelijk, zodat men hier ook veel andere gewassen verbouwt. Medué Karang is als het ware de mannelijke pendant van Dewi Sri, de godin van de rijst, en gaat over alle andere landbouwgewassen. Hij staat gelijk met de zonnegod Surya, die weer een verschijningsvorm van Siwa is.

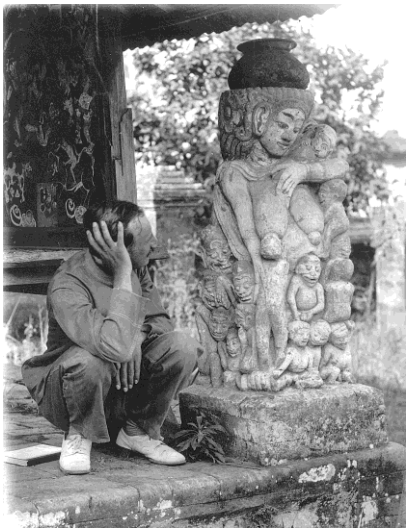

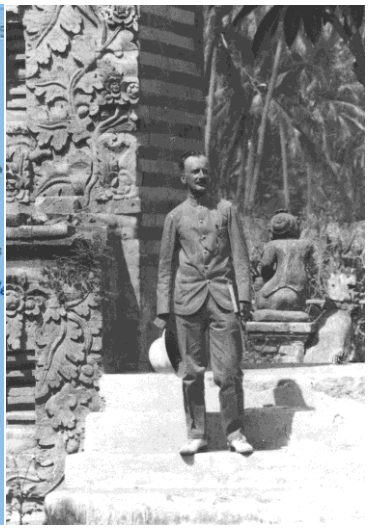

In het symmetrisch aangelegde tempelcomplex gaat de aandacht direct uit naar de padmasana, de lotuszetel voor Medué Karang. Wanneer 's ochtends de zonnegod opgaat, staat hij gezien vanaf de ingang pal achter de padmasana.

Het opvallendste reliëf in de Pura Medué Karang bevindt zich aan het voetstuk van het terras waarop de padmasana staat. Links (bij de pijl op de plattegrond op de volgende pagina) ziet u daar een fietser, wiens vervoermiddel in plaats van een achterwiel een enorme lotusbloem heeft en zich kennelijk ook zonder ketting kan voortbewegen.

De man in kwestie is de Nederlandse kunstenaar Wijnand Otto Jan Nieuwenkamp (1874-1950; op de vorige pagina zien we hem op foto's in Balinese tempels), die in 1904 de eerste fiets naar Bali bracht om daarmee het onbekende binnenland te verkennen.

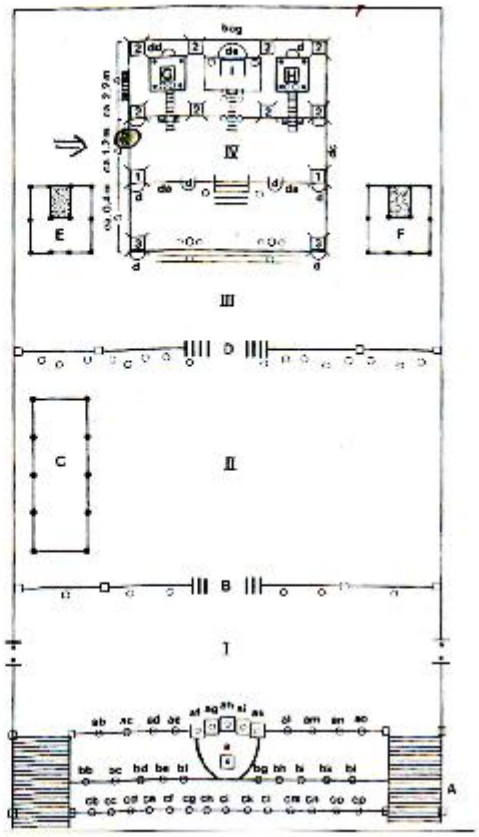

Op de eilandbewoners maakte dit magische instrument een diepe indruk. Dit blijkt niet alleen uit het feit dat het in een tempelreliëf is uitgebeeld, maar vooral uit de legenden die sindsdien over dit goddelijke rijwiel onder de plaatselijke bevolking de ronde doen. Volgens hen is de voorstelling minstens vierhonderd jaar oud (bedoeld wordt gewoon: afkomstig uit oeroude tijden) en geeft ze een priester weer, die lang voor de uitvinding van de fiets op een dergelijk voertuig in meditatieve trance de wereld rondreisde. Die mythische duiding komt duidelijk tot uiting in de wijze waarop de oorspronkelijke, goeddeels realistische voorstelling na de aardbeving van 1917 is gerestaureerd. Het achterwiel werd toen een achtbladige padma (symbolisch voor de wereld en de yoni, het vrouwelijk lid). De fietsketting werd als overbodig onderdeel weggelaten. De spaken van het voorwiel kregen de vorm van een wajra, de goddelijke dubbele staf met drie haken aan het uiteinde, een van de hulpmiddelen van de pedanda-priester en tevens symbool voor de bliksem en het mannelijke lid.
Door de draaiing wordt de wajra tot chakra, het levensrad dat in het Balische hindoeïsme de tijd verbeeldt. Zo verenigt dus ook deze Hollandse fiets weer de klassieke tegengestelden van ruimte en tijd, en van het mannelijke en het vrouwelijke beginsel.

Wijnand Otto Jan Nieuwenkamp

De fietser op het reliëf, Wijnand Otto Jan Nieuwenkamp was een Nederlands grafisch kunstenaar en illustrator, schilder, architect, schrijver, etnoloog, ontdekkingsreiziger en verzamelaar van Oostaziatische kunst (Amsterdam 27 juli 1874 – San Domenico di Fiesole 23 april 1950). Hij bezocht korte tijd de Amsterdamse Kunstnijverheidsschool, maar vormde in hoofdzaak zichzelf.

Hij werkte tot 1900 in Haarlem, van 1910 tot 1920 in Edam en daarna in Italië en op talrijke reizen, voornamelijk naar Bali en andere eilanden van de Oost-Indische archipel. Hij was een telg uit een Amsterdamse redersfamilie en huwde in 1900 met Anna Wilbrink, dochter van notaris Wilbrink.

Hij vervaardigde vele etsen, drogenaalden, aquatinten (dikwijls van groot formaat), houtsneden, litho's en tekeningen. Hij behoorde tot de vernieuwers van de Nederlandse grafische kunst, in het bijzonder van de houtsnede. Zijn grafische werken onderscheiden zich door de overzichtelijkheid van de compositie en de klare, zuiver lineaire, volmaakt met de techniek overeenstemmende stijl.

Sinds 1921 schilderde hij ook, vooral voorstellingen uit India en Indonesië. Zijn schilderijen verschillen niet wezenlijk van zijn grafisch werk. Zijn stijl krijgt een enigszins dualistisch karakter door een mengeling van verstandelijk objectieve, gedetailleerde weergave van de
werkelijkheid en de neiging tot stileren in de vlak ingevulde, weinig expressieve kleur en het ritmisch decoratief lijnenspel, dat enigszins Oosters aandoet.

Van zijn reizen bracht hij belangrijke verzamelingen, voortbrengselen van kunst en nijverheid, mee (o.a. voor verschillende etnografische musea in Nederland en Duitsland).

Ook publiceerde hij van zijn ontdekkingreizen vele boeken en artikelen, die hij met zijn tekeningen, houtsneden, etsen en litho's rijkelijk illustreerde. Zo schreef hij het eerste boek over Bali's kunst en cultuur "Bali en Lombok", tezamen met een ingekorte versie voor het grotere publiek "Zwerftochten op Bali" (beide Elsevier, 1910). Zijn boek was (tot in 1937 "The Island of Bali" van Corrubias uitkwam!) het standaardwerk over kunst en cultuur van Bali. Voorts was hij werkzaam als architect, maakte decoraties, ontwierp postzegels en papier en hield zich met restauraties van monumenten bezig.

Naar aanleiding van zijn 75e verjaardag werd in Edam het Museum Nieuwenkamp officieel geopend, waar een gedeelte van zijn werk en van zijn Indische collectie werden tentoongesteld. Dit museum werd in 1975 wegens geldgebrek gesloten. In 1974 was er een expositie van zijn werk in Museum Nusantara met een catalogus over zijn werk.

Links: Wijnand Otto Jan Nieuwenkamp en zijn vrouw Anna Wilbrink aan boord van hun schip 'De Zwerver'. De Zwerver diende ook als reizend museum. Rechts: Nieuwenkamp's portret uit 1909.

Dit artikel werd geschreven op basis van teksten en figuren in dank verkregen van Hedi Hinzler (Universiteit Leiden en bestuurslid stichting museum Nieuwenkamp), Cary Venselaar (bestuurslid stichting museum Nieuwenkamp) en het internet. De plattegrond van de tempel en de tekst ernaast op de vorige pagina zijn afkomstig van Cantecleer's voortreffelijke Kunst-Reisgids "Bali, Tempels-Mythen-Volkskunst" (De Bilt, 1993).